

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης & Αναπηρία

Ευρωπαϊκό Συνέδριο
Αθήνα, 13-14 Ιουνίου 2003

ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης & Αναπηρία

**Ευρωπαϊκό Συνέδριο
Αθήνα, 13-14 Ιουνίου 2003**

Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Ατόμων με Αναπηρία
και της Ελληνικής Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διοργανωτές:

- Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας της Ελληνικής Δημοκρατίας
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία
- Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία

➤ Εισαγωγή

Το πλαίσιο
Οι στόχοι

➤ Εναρκτήρια Συνεδρίαση

Κώστας Στεφανής – Υπουργός Υγείας και Πρόνοιας – Ελλάδα
Δημήτρης Θάνος – Υφυπουργός Υγείας και Πρόνοιας – Ελλάδα
Χρήστος Πρωτόπαπας – Υπουργός Τύπου και ΜΜΕ – Ελλάδα
Donald Tait – Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Μονάδα για την Ένταξη των Ατόμων με Αναπηρία –
Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων
Γιάννης Βαρδακαστάνης – Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία και της
Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία

➤ Συνεδρίαση ολομέλειας I:

Η παρουσίαση των ατόμων με αναπηρία στα ΜΜΕ

➤ Συνεδρίαση ολομέλειας II:

Η παρουσίαση των ατόμων με αναπηρία στις ειδήσεις (Τηλεοπτικά Δελτία Ειδήσεων,
Ραδιόφωνο, Έντυπα Μέσα)

➤ Συνεδρίαση Ολομέλειας III:

Η παρουσίαση των ατόμων με αναπηρία στις διαφημίσεις και στα έργα φαντασίας

➤ Συνεδρίαση ολομέλειας IV:

Η απασχόληση και η πρόσληψη ατόμων με αναπηρία στα ΜΜΕ

➤ Συνεδρίαση ολομέλειας V:

Η πρόσβαση στα ΜΜΕ και στις νέες τεχνολογίες

➤ Συνεδρίαση ολομέλειας VI:

Ο ρόλος των υπεύθυνων στην λήψη πολιτικών αποφάσεων σε θέματα υποστήριξης και
θετικής δράσης

➤ Έγκριση της Διακήρυξης: “ΜΜΕ και Αναπηρία”

➤ Κλείσιμο Συνεδρίασης:

Μαρία Μπελδέκου – Υφυπουργός Πρόνοιας - Ελλάδα
Donald Tait – Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Μονάδα για την Ένταξη των Ατόμων με Αναπηρία –
Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων
Γιάννης Βαρδακαστάνης – Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία και της
Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία

Εισαγωγή

Το Συνέδριο “ΜΜΕ και Αναπηρία” οργανώθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ελληνικής Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης – ειδικότερα του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας – και σε στενή συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία και την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία της Ελλάδας.

Το Πλαίσιο

Το Συνέδριο αυτό υπήρξε μία από τις κεντρικές δράσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο του Ευρωπαϊκού Έτους Ατόμων με Αναπηρία. Ο βασικός του σκοπός ήταν να διερευνήσει το σημαντικό θέμα της παρουσίας της αναπηρίας από τα ΜΜΕ στην Ευρώπη και να προσπαθήσει να την βελτιώσει. Ο σκοπός αυτός βασίστηκε σε μια προτεινόμενη δράση που περιλαμβανόταν στη Διακήρυξη της Μαδρίτης, η οποία έδωσε το εννοιολογικό πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους:

“Τα ΜΜΕ πρέπει να δημιουργήσουν και να ενισχύσουν συμπράξεις με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία. Τα ΜΜΕ πρέπει να αυξήσουν την πληροφορία για τα άτομα με αναπηρία, σεβόμενα την ανθρώπινη ποικιλομορφία. Όταν αναφέρονται σε θέματα σχετικά με την αναπηρία, πρέπει να αποφεύγουν κάθε υπερπροστατευτική ή ταπεινωτική προσέγγιση και να τονίζουν περισσότερο τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία καθώς και τη θετική συνεισφορά τους στην κοινωνία όταν αρθούν οι φραγμοί” - Διακήρυξη Μαδρίτης.

Οι Στόχοι

Το Συνέδριο χαρακτηρίστηκε από πρωτοτυπία και πνεύμα καινοτομίας: για πρώτη φορά το συνέδριο αυτό έφερε μαζί τις οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία και τους επαγγελματίες των διαφόρων τομέων των ΜΜΕ της Ευρώπης, ώστε να έχουν από κοινού τη δυνατότητα να συζητήσουν πάνω στους τρόπους ενίσχυσης της ορατότητας της αναπηρίας και να αναζητήσουν τον τρόπο για τη βελτίωση της παρουσίας των ατόμων με αναπηρία.

Πάνω από 300 συμμετέχοντες, που εκπροσώπευαν όλους εκείνους στην Ευρώπη που εμπλέκονται στο θέμα, συγκεντρώθηκαν για να επιτύχουν αυτόν το φιλόδοξο στόχο: επαγγελματίες των ΜΜΕ στην τηλεόραση και το ραδιόφωνο – δημόσια και ιδιωτικά – διαφημιστές, επικοινωνιακά γραφεία, ΜΜΕ εξειδικευμένα στον τομέα της αναπηρίας, κρατικές αρχές των κρατών-μελών στους τομείς τύπου και πληροφοριών και, βεβαίως, οργανώσεις ατόμων με αναπηρία.

Το τελικό πρόγραμμα του Συνεδρίου αποφασίστηκε μετά από μακρά προπαρασκευαστική εργασία, όπου έλαβαν μέρος οι διοργανωτές, εκπρόσωποι των σπουδαιότερων ευρωπαϊκών δικτύων ΜΜΕ και οργανώσεις ατόμων με αναπηρία.

Το πρόγραμμα ήταν βασισμένο πάνω στο θέμα “η καλύτερη παρουσίαση των ατόμων με αναπηρία από τα ΜΜΕ”. Διαμορφώθηκε με οπτική τη δυνατότητα να διερευνηθούν διάφορες στρατηγικές που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την εικόνα των ατόμων με αναπηρία στα ΜΜΕ, ξεκινώντας από παραδείγματα καλών και κακών πρακτικών.

Στην προσπάθεια να συμπεριλάβει όλες τις απόψεις, η προπαρασκευαστική ομάδα εργασίας, όρισε πέντε σημαντικούς τομείς έρευνας, με αποτέλεσμα να δομηθούν έξι συνεδριάσεις της ολομέλειας.

Η πρώτη αφορούσε στο γενικό θέμα της εικόνας των ατόμων με αναπηρία που παρουσιάζουν τα ΜΜΕ ενώ οι υπόλοιπες πέντε ήταν αφιερωμένες η κάθε μία σε μια ειδική πτυχή: η εικόνα των ατόμων με αναπηρία στις ειδήσεις – η εικόνα των ατόμων με αναπηρία στις διαφημίσεις και τα έργα φαντασίας – η απασχόληση και η πρόσληψη των ατόμων με αναπηρία στα ΜΜΕ - η πρόσβαση στα ΜΜΕ και στις νέες τεχνολογίες των ΜΜΕ – ο ρόλος των υπευθύνων για τη λήψη των πολιτικών αποφάσεων σε θέματα υποστήριξης και θετικής δράσης.

Η κάθε συνεδρίαση περιλάμβανε εισηγήσεις από διάφορους επαγγελματίες στον τομέα, ενώ μετά από κάθε συνεδρίαση προβλεπόταν χρόνος για ερωτήσεις και συζήτηση.

Το κείμενο αυτό είναι η τελική Έκθεση του Συνεδρίου “ΜΜΕ και Αναπηρία”. Ο σκοπός του είναι να δώσει τη γενική ιδέα του Συνεδρίου: περιλήψεις των ομιλιών της εναρκτήριας και της καταληκτικής συνεδρίασης και πρακτικά των συνεδριάσεων ολομέλειας.

Παρουσιάζει επίσης ολόκληρο το κείμενο της Διακήρυξης “ΜΜΕ και Αναπηρία” που εγκρίθηκε από όλους τους συμμετέχοντες κατά την λήξη του Συνεδρίου.

Εναρκτήρια συνεδρίαση

Συντονιστής: Διονύσης Μποτώνης - Πολιτικός ανταποκριτής της Νέας Ελληνικής Τηλεόρασης (NET)

Πριν δώσει τον λόγο στους ομιλητές, ο κος Μποτώνης εκφράζει την ικανοποίησή του για την σύγκλιση του πρώτου Ευρωπαϊκού Συνεδρίου πάνω στο θέμα αυτό και παρατηρεί ότι ακόμη και στο έτος 2003, το θέμα ΜΜΕ και Αναπηρία εξακολουθεί να παρουσιάζει προβλήματα. Το μήνυμά του επικεντρώνεται στην ανάγκη βελτίωσης της υπάρχουσας κατάστασης, συνεργασίας και στενών σχέσεων μεταξύ των ΜΜΕ και των ατόμων με αναπηρία. *“Είναι λοιπόν φανερό ότι κανείς δεν μπορεί να φέρει αποτέλεσμα μόνος του, πρέπει να δουλέψουμε όλοι μαζί...”*

Καθηγητής Κώστας Στεφανής – Υπουργός Υγείας και Πρόνοιας - Ελλάδα

Ο Καθηγητής Στεφανής είναι διπλωματούχος της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, ειδικεύθηκε στη Νευρολογία και την Ψυχιατρική. Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, είναι επίτιμος καθηγητής Ψυχιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει υπηρετήσει σε σημαντικά αξιώματα σε πολλά ινστιτούτα και ακαδημίες στην Ελλάδα και διεθνώς. Συγκεκριμένα είναι ιδρυτής και διευθυντής του Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Έρευνας για την Ψυχική Υγεία στην Ελλάδα. Έχει διεξαγάγει πολλές έρευνες στον τομέα των νευρολογικών επιστημών και οι δημοσιεύσεις του αποτελούν σημείο αναφοράς σε διεθνές επίπεδο. Εξελέγη βουλευτής του ΠΑΣΟΚ το 1996 και ήταν πρόεδρος του Ωνασείου Καρδιολογικού Κέντρου πριν διοριστεί Υπουργός Υγείας και Πρόνοιας το 2002.

Ο κος Στεφανής υπογραμμίζει τη σημασία ενός τέτοιου Συνεδρίου που συγκεντρώνει εκπροσώπους των ατόμων με αναπηρία και των ΜΜΕ. Είναι ένας τρόπος για να εκφραστούν οι απόψεις μιας κοινωνικής ομάδας, που δίκαια διεκδικεί το δικαίωμα στην ίση μεταχείριση, και οι απόψεις των ΜΜΕ που αποτελούν κανάλια κοινωνικής ευαισθητοποίησης και συνειδητοποίησης και επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται η κοινωνία.

Παρατηρεί ότι ακόμη και σήμερα, η κοινωνία δεν έχει συνείδηση του γεγονότος ότι η αναπηρία είναι αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας. Η αναπηρία αφορά πάνω από 10% του πληθυσμού. Στην εργασία, στο σχολείο, στο δρόμο, όλοι ζούμε μαζί με τα άτομα με αναπηρία. Η αναπηρία είναι μέρος της καθημερινής μας ζωής. Και όμως, η κοινωνία εξακολουθεί να αγνοεί τα άτομα με αναπηρία και η αναπηρία παραμένει αόρατη για την πλειοψηφία του κόσμου. Εξαιτίας προκαταλήψεων ή κάποιου ασυνείδητου φόβου, η κοινωνία αρνείται να δει την πραγματικότητα. Όμως, ο τρόπος που φέρεται μια κοινωνία στα άτομα με αναπηρία είναι ο καθρέφτης του πολιτισμού της κοινωνίας αυτής, αφού αντανακλά το βαθμό σεβασμού και αξιοπρέπειας με τον οποίο μεταχειρίζεται το καθένα από τα μέλη της.

Για να βελτιωθεί η κατάσταση αυτή, χρειάζεται βεβαίως να νομοθετήσουν οι κυβερνήσεις και οι αρμόδιες αρχές να πάρουν τα κατάλληλα μέτρα για να βελτιώσουν τη ζωή των ατόμων με αναπηρία. Αυτό όμως δεν αρκεί. Χρειάζεται αλλαγή και στη γενική στάση της κοινωνίας. Εδώ

ακριβώς ο ρόλος των ΜΜΕ έχει θεμελιώδη σημασία. Στον “κόσμο της εικόνας” στον οποίο ζούμε σήμερα, τα μηνύματα που διοχετεύονται από τα ΜΜΕ έχουν τεράστια επιρροή. Τα ΜΜΕ μπορούν λοιπόν να είναι οι καταλύτες αυτής της διαδικασίας. Κάνοντας την επιλογή να μη συγκαλύπτουν την ύπαρξη ατόμων με αναπηρία αλλά αντιθέτως να τα παρουσιάζουν με τρόπο ρεαλιστικό, αναδεικνύοντας τις ιδιαίτερες δυνατότητες και ικανότητές τους και όχι την αναπηρία και την “ανικανότητά” τους, τα ΜΜΕ μπορούν να συμβάλουν ώστε να επιτύχουμε μια “πιο κοινωνικά σωστή συνειδοτοποίηση” της κοινωνίας απέναντι στην αναπηρία.

Ο κος Στεφανής αφού επέστησε την προσοχή ώστε η ιδιαίτερη κατάσταση των ατόμων με ψυχική αναπηρία να μην παραμεριστεί από τη συζήτηση, ευχήθηκε επιτυχία στο Συνέδριο και εξέφρασε την ελπίδα ότι οι διαβουλεύσεις πάνω στο θέμα της αναπηρίας και των ΜΜΕ, πέρα από ψηφίσματα και θεωρητικά συμπεράσματα, θα οδηγήσουν σε συγκεκριμένες προτάσεις ώστε τα ΜΜΕ να αποκτήσουν την ικανότητα να δίνουν κατάλληλη και σωστή εικόνα της αναπηρίας, εικόνα που θα επιτρέψει πραγματική αλλαγή νοοτροπίας και στάσης της κοινωνίας απέναντι στα άτομα με αναπηρία.

Δημήτρης Θάνος – Υφυπουργός Υγείας και Πρόνοιας – Ελλάδα

Διπλωματούχος της Οδοντιατρικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ο κος Θάνος κατείχε ηγετικές θέσεις σε φοιτητικές ομάδες και συλλόγους. Από το 1986, διετέλεσε στέλεχος του ΠΑΣΟΚ σε διάφορες σημαντικές θέσεις τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και στην Κεντρική Επιτροπή του κόμματος. Ο κος Θάνος διορίστηκε Υφυπουργός Πρόνοιας τον Απρίλιο 2002.

Ο κος Θάνος επανέλαβε το θέμα του Συνεδρίου: η προώθηση των θεμάτων που αφορούν τη ζωή των ατόμων με αναπηρία έτσι ώστε να συζητηθούν πρακτικές σε τοπικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα ΜΜΕ καλούνται να παίξουν αποφασιστικό ρόλο στέλνοντας το μήνυμα ότι τα άτομα με αναπηρία είναι ισότιμα μέλη της κοινωνίας.

Παρά τον μεγάλο αριθμό συμβάσεων και πρωτοκόλλων που έχουν συνταχθεί και υπογραφεί, τα άτομα με αναπηρία στην Ευρώπη εξακολουθούν συχνά να στερούνται το δικαίωμα της ίσης συμμετοχής και των ίσων δικαιωμάτων και είναι εκτεθειμένα στον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού. Πρόκειται για ένα θέμα που αγγίζει το ίδιο το θεμέλιο του κράτους πρόνοιας και της κοινωνικής αλληλεγγύης: “κάθε πολιτισμένη κοινωνία οφείλει να εγγυάται την πρόσβαση όλων σε ίσες ευκαιρίες”.

Για να καταπολεμηθεί αυτή η μορφή κοινωνικού αποκλεισμού, είναι απαραίτητο να ενσωματωθούν τα ζητήματα που συνδέονται με την αναπηρία σε όλους τους πολιτικούς τομείς (mainstreaming). Για να επιτευχθεί αυτό, όλοι οι υπεύθυνοι για την λήψη πολιτικών αποφάσεων οφείλουν πρώτα να καθορίσουν και να αναγνωρίσουν τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία αλλά και να συνεργαστούν με όλες τις εμπλεκόμενες πλευρές: κατά πρώτο λόγο, φυσικά, με τα ίδια τα άτομα με αναπηρία, αλλά και με τους οργανισμούς απασχόλησης, τα κέντρα κατάρτισης, τα εργατικά συνδικάτα κλπ.. Μόνο όλοι μαζί θα μπορέσουμε να εξασφαλίσουμε ότι τα άτομα με αναπηρία θα αποκτήσουν τα μέσα και τις ικανότητες της αυτονομισής τους.

Συμμεριζόμενος τις απόψεις του κ. Στεφανή, ο κος Θάνος επέμεινε στο γεγονός ότι η αναπηρία είναι ευθύνη του καθενός μας και όχι μόνο των αρχών που είναι υπεύθυνες για τις κοινωνικές υποθέσεις. Η αναπηρία άλλωστε δεν αποτελεί μόνο ατομικό ή οικογενειακό

πρόβλημα. Ο καθένας μας πρέπει να παίξει ρόλο και να αναπτύξει ενεργή δράση ώστε να δημιουργηθεί ένα κλίμα που θα επιτρέψει στα άτομα με αναπηρία να αποφασίζουν τα ίδια για τον εαυτό τους. Οι στάσεις μας και οι νοοτροπίες μας πρέπει να αλλάξουν. Εδώ ακριβώς μπορούν να παρέμβουν τα ΜΜΕ με τρόπο ουσιαστικό διαμορφώνοντας τις στάσεις της κοινωνίας και “*προωθώντας δράσεις που θα επιτρέψουν στην κοινωνία μας να απαλλαγεί για πάντα από κάθε είδους στίγμα που υπάρχει ακόμη.*”. Κλείνοντας, ο κος Θάνος κάλεσε όλες τις κοινωνικές δυνάμεις να αναλάβουν δράση έτσι ώστε “*να μπορούμε να ζήσουμε πλάϊ-πλάϊ και να προχωρήσουμε μαζί για να καταρρίψουμε τις προκαταλήψεις κάθε είδους.*”.

Χρήστος Πρωτόπαπας – Υπουργός Τύπου και ΜΜΕ - Ελλάδα

Διπλωματούχος της Διοίκησης Επιχειρήσεων της ΑΣΟΕΕ. Ο κος Πρωτόπαπας δραστηριοποιείται ενεργά υπέρ του ελληνικού κινήματος ατόμων με αναπηρία. Ως πρόεδρος της Γ.Σ.Ε.Ε. και αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Εργατικών Σωματείων, εξασφάλισε τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην Κοινωνία των Πολιτών. Διορίστηκε Υφυπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων το 1996 και κατόπιν Υπουργός Τύπου τον Οκτώβριο του 2001, συνεχίζοντας να συμβάλλει αποφασιστικά στην προώθηση των ζητημάτων των ατόμων με αναπηρία.

Το Συνέδριο αυτό πραγματοποιείται για να αντιμετωπίσουμε από κοινού ένα σημαντικό ζήτημα: ένα κοινωνικό ζήτημα που αφορά ολόκληρο το κοινωνικό σύνολο, αφού τα άτομα με αναπηρία είναι πρώτα απ’ όλα πολίτες – πολίτες απέναντι στους οποίους έχουμε την υποχρέωση να εξασφαλίσουμε ένα ευρωπαϊκό πρότυπο ανάπτυξης και ευημερίας που θα φέρει ποιότητα ζωής, ισότητα, καλύτερη παιδεία και δικαιοσύνη για όλους. Και αυτό με σεβασμό των διαφορών και των ιδιαιτεροτήτων.

Οι νόμοι, αν και είναι απαραίτητοι, είναι ανεπαρκείς. Η δράση και η συνεργασία όλων – και ιδίως των ατόμων με αναπηρία – είναι η λυδία λίθος της επιτυχίας. Για το σκοπό αυτό χρειαζόμαστε και τα ΜΜΕ. Όλοι ξέρουν την επίδραση που έχει η εικόνα στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τις διάφορες κοινωνικές ομάδες. Όλοι ξέρουν ότι τα ΜΜΕ δημιουργούν στάσεις και πρότυπα, επηρεάζοντας την κοινή γνώμη. Από την πλευρά τους, τα ΜΜΕ πρέπει να χειρίζονται το θέμα της αναπηρίας με υπευθυνότητα και με επαγγελματικό και αμερόληπτο τρόπο. Τα ΜΜΕ “οφείλουν να προωθούν την ιδέα της ισότητας, γιατί όλοι είμαστε ίσοι. Αυτό που θέλουμε είναι η ένταξη και η ισότητα και όχι η παρουσίαση των ατόμων με αναπηρία ως αντικείμενα οίκτου.”.

Η ανεπαρκής πληροφόρηση γεννά το σιγματισμό και εμποδίζει μια κοινωνία να εξελιχθεί ή να αλλάξει στάσεις, δεν της επιτρέπει να δει τα άτομα με αναπηρία ως άτομα ικανά να συμμετέχουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας κατά τρόπο ίσο με όλους τους άλλους πολίτες. Έτσι, δύο επίπεδα πληροφόρησης είναι βασικά: το πρώτο βασίζεται στην προσπάθεια του κράτους, μαζί με άλλους οργανισμούς, να επιτύχουν βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Το δεύτερο βασίζεται στα ΜΜΕ και στο ρόλο τους στην κοινωνία, ενισχύοντας τη διάδοση μιας θεμελιώδους αρχής: ότι ο εκδημοκρατισμός περνάει από το σεβασμό των ιδιαιτεροτήτων και την αποφυγή των στερεοτύπων.

Το 10% του ευρωπαϊκού πληθυσμού έχει κάποια μορφή αναπηρίας και όμως η πρόσβασή του στην πληροφόρηση είναι ανεπαρκής στις περισσότερες χώρες. Αυτή η ομάδα του πληθυσμού έχει

όμως τα ίδια δικαιώματα στην ψυχαγωγία και στην ενημέρωση όπως οι άλλες. Ένας πιθανός τρόπος για την επίλυση αυτού του προβλήματος θα ήταν η υποχρεωτική μετάδοση τουλάχιστον ενός δελτίου ειδήσεων την ημέρα για τα άτομα με προβλήματα ακοής. Εξ άλλου, αν πάρουμε τέτοια μέτρα, θα αποφύγουμε μια μόνιμη μορφή περιθωριοποίησης και αποκλεισμού. Βέβαια, τα μέσα έχουν δικαίωμα να διατηρήσουν την ελευθερία της έκφρασής τους και συνεπώς την ελευθερία επιλογής των προγραμμάτων που μεταδίδουν. Γι' αυτό το λόγο πρέπει να διατηρείται τακτική επικοινωνία μεταξύ ΜΜΕ και ατόμων με αναπηρία ώστε να βρίσκονται αποτελεσματικοί τρόποι για την ικανοποίηση όλων των αναγκών.

Στη συνέχεια ο κος Πρωτόπαπας διαβεβαιώνει τα ΜΜΕ ότι είναι πρόθυμος και επιθυμεί να κάνει διάλογο μαζί τους, να καταλάβει τους περιορισμούς και τις απαιτήσεις τους και να αναζητήσουν μαζί λύσεις. Τελειώνει την παρουσίασή του προτείνοντας “*ολόκληρη η κοινωνία να βαδίζει στην οδό της προόδου προκειμένου να συμβάλουμε στην επίτευξη του ίδιου αποτελέσματος. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να είμαστε βέβαιοι ότι βρίσκομαστε στο σωστό δρόμο προς το μέλλον*”.

Donald Tait – Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Μονάδα για την Ένταξη των ατόμων με αναπηρία – Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων

Στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στη Μονάδα Ένταξης των ατόμων με αναπηρία, ο κος Tait είναι υπεύθυνος για την ευαισθητοποίηση σε θέματα αναπηρίας των άλλων Διευθύνσεων και Υπηρεσιών της Επιτροπής καθώς και για τη διοργάνωση του Ευρωπαϊκού Έτους των Ατόμων με Αναπηρία και την προώθησή του στα κράτη-μέλη.

Μιλώντας εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο κος Tait ευχαριστεί την Ελληνική Προεδρία της Ε.Ε. και την Ελληνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία για την πρωτοβουλία τους να διοργανώσουν αυτό το συνέδριο που αποτελεί σημαντική συμβολή στο Ευρωπαϊκό Έτος των Ατόμων με Αναπηρία και επίσης εκφράζει τη χαρά του για την ενεργό συμμετοχή τόσο πολλών ΜΜΕ στην εκδήλωση. Σκιαγραφώντας μια γενική εικόνα της σημερινής κατάστασης, μιλά για μια αυξανόμενη τάση προς τον ατομικισμό που ανοίγει το δρόμο προς τον αυτοπροσδιορισμό και δημιουργεί την αναγνώριση της αναπηρίας ως θέματος ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Και αυτό, παρά την έλλειψη ενημέρωσης του τι σημαίνει σήμερα να έχεις αναπηρία και όσων αυτή συνεπάγεται: προκαταλήψεις, διαχωρισμοί στην παιδεία, διακρίσεις στην απασχόληση και στις μεταφορές. Όλοι αυτοί οι τομείς απαιτούν την εξεύρεση δημιουργικών λύσεων ώστε να γίνει πραγματικότητα η πλήρης συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής και οικονομικής ζωής των κοινωνιών μας. “*Ας μην κάνουμε το λάθος, η αναπηρία είναι πράγματι θέμα δικαιωμάτων*.”.

Ο κος Tait αναγγέλλει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόκειται προσεχώς να ξεκινήσει μια πανευρωπαϊκή καμπάνια ευαισθητοποίησης και πληροφόρησης σχετικά με τα νέα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που περιλαμβάνονται στην Κοινωνική Οδηγία για την απασχόληση και υπενθυμίζει ότι η επιτυχία της εξαρτάται από την συμμετοχή όλων και ιδίως των ΜΜΕ.

Το κρίσιμο θέμα της έλλειψης πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης στο θέμα της αναπηρίας αποκαλύφθηκε τελευταία από μια έρευνα, όπου το 57% των Ευρωπαίων παραδέχτηκαν ότι δεν ήταν καλά πληροφορημένοι σχετικά με το θέμα. Ο κος Tait παρατηρεί ότι τα νομοθετήματα από

μόνα τους δεν αρκούν για να επιτευχθεί η πλήρης συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία. Αυτό που χρειάζεται απαραίτητα είναι η αλλαγή στάσης. Αυτή η αλλαγή δε θα γίνει αυτόματα, χρειάζεται συντονισμένη προσπάθεια όλων, των κυβερνήσεων, των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, των εργοδοτών, των εργαζομένων και των αρχών σε όλα τα επίπεδα.

Για να υπάρξει επιτυχία, πρέπει να υπερπηδήσουμε το πρώτο εμπόδιο που είναι η έλλειψη πληροφόρησης. Χρειάζεται ακριβής πληροφόρηση που να αντανακλά την πραγματικότητα που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία. Ποια εμπόδια αντιμετωπίζουν, πώς θα αρθούν τα εμπόδια αυτά, ποια είναι τα πλεονεκτήματα για την κοινωνία στο σύνολό της από την ένταξη των ατόμων με αναπηρία. Αυτός είναι ο λόγος που τα ΜΜΕ, έχοντας το προνόμιο να απευθύνονται στο σύνολο της κοινωνίας σε όλα τα επίπεδα, και μέσα από διάφορα μέσα (τηλεόραση, ραδιόφωνο, εφημερίδες, διαδίκτυο), είναι απαραίτητα.

Τα ΜΜΕ θα είναι ακόμη πιο αποτελεσματικά αν συνεργάζονται στενά με τις οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και με τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς, στοχεύοντας σε συντονισμένη δράση για την προώθηση των συμφερόντων των ατόμων με αναπηρία. Μια παραγωγική κοινωνία επενδύει στις ικανότητες και τα προσόντα των ατόμων με αναπηρία. Πάνω σ' αυτήν τη θετική προσέγγιση πρέπει να εμμένουμε για να αντισταθμίσουμε την αρνητική πλευρά που τόσο συχνά συνδέεται με την αναπηρία.

Από την πλευρά της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσπαθεί να βελτιώσει την κατάσταση των ατόμων με αναπηρία – πράγμα που αποτελεί γι' αυτήν μείζονα πολιτική δέσμευση. Αγώνίζεται για μια Ευρώπη όπου θα ικανοποιούνται όλες οι ανάγκες των πολιτών. Το Ευρωπαϊκό Έτος των Ατόμων με Αναπηρία αποτελεί μια μοναδική ευκαιρία για να το επιτύχει. Η συμμετοχή και η ένταξη είναι οι λέξεις-κλειδιά για αυτό το έτος που δεν είναι έτος για τα άτομα με αναπηρία αλλά έτος των ατόμων αυτών. Το ζητούμενο είναι να προαχθεί η ιδέα ότι τα άτομα με αναπηρία είναι Ευρωπαίοι πολίτες όπως οι άλλοι και επίσης ότι σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα άτομα αυτά έχουν τις ίδιες ανησυχίες και παρόμοιες ανάγκες με τους άλλους. Η καμπάνια αυτή, πρέπει να διεξαχθεί από τα ίδια τα άτομα με αναπηρία, με τη συνεργασία των τοπικών και εθνικών αρχών, των ΜΚΟ και βεβαίως με την συμμετοχή των ΜΜΕ.

Το Έτος, θα μπορεί να θεωρηθεί επιτυχημένο αν, μετά από το 2003, θα οδηγήσει σε θετικά, προοδευτικά και βιώσιμα αποτελέσματα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί ιδίως με την υποστήριξη των ΜΜΕ. Ο κος Tait ελπίζει το Συνέδριο αυτό να αποτελέσει την αφετηρία για δεσμεύσεις και δράσεις προς αυτή την κατεύθυνση, όπως τα Σχέδια Δράσεων ΜΜΕ, και για την έναρξη μόνιμου διαλόγου μεταξύ των ΜΜΕ και των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από την πλευρά της, θα δημοσιεύσει στο τέλος του Έτους μια Ανακοίνωση σχετικά με το μέλλον της πολιτικής για την αναπηρία, βασισμένη στα αποτελέσματα του Έτους.

Δεν πρέπει να αφήσουμε να αποδυναμωθεί η ορμή που έδωσε το Ευρωπαϊκό Έτος αλλά αντίθετα πρέπει να εκμεταλλευθούμε τα αποτελέσματα των πολλών πρωτοβουλιών που αναπτύχθηκαν για να προωθήσουμε με μόνιμο τρόπο τα θέματα που σχετίζονται με την αναπηρία.

Γιάννης Βαρδακαστάνης – Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία και της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία

Διπλωματούχος του Πανεπιστημίου της Καλιφορνίας, ο κος Βαρδακαστάνης άρχισε τη σταδιοδρομία του ως ειδικός σύμβουλος του Έλληνα Υπουργού Παιδείας για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία. Είναι πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία από το 1999. Ο κος Βαρδακαστάνης είναι επίσης μέλος του Δ.Σ. της Πλατφόρμας των Ευρωπαϊκών Κοινωνικών ΜΚΟ.

Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία ευχαριστεί θερμά τους διοργανωτές του Συνεδρίου, που πραγματοποιείται σε μια ιστορική στιγμή για την Ευρωπαϊκή Ένωση, δεδομένου ότι μέσα σε λίγες εβδομάδες η Ευρωπαϊκή Ένωση θα αποτελείται από 25 χώρες, θα αριθμεί πάνω από 50 εκατομμύρια άτομα με αναπηρία που θα αγωνίζονται καθημερινά για να συμμετάσχουν στην πολιτική και κοινωνική ζωή, για να άρουν τους φραγμούς, και που θα παλεύουν κατά των διακρίσεων για να κατακτήσουν τη θέση που τους ανήκει στο κοινό ευρωπαϊκό μέλλον της μεγάλης ευρωπαϊκής οικογένειας.

Οι οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία ενεργοποιούνται για να διαμορφώσουν και να καθιερώσουν το μέλλον τους, παρακολουθώντας ιδίως την πορεία του Ευρωπαϊκού Συντάγματος. Είναι επίσης ιστορική στιγμή γιατί αυτό το Έτος είναι το Ευρωπαϊκό Έτος των Ατόμων με Αναπηρία, ευρωπαϊκή πρωτοβουλία που αποβλέπει στο να αυξήσει την ορατότητα της αναπηρίας σε όλα τα επίπεδα. Η αναπηρία πρέπει να ιδωθεί κάτω από μια νέα προσέγγιση. “Κανένα μέτρο, καμιά πολιτική δεν μπορεί να συζητείται χωρίς την ενεργή συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία. Η αναπηρία είναι ζήτημα ίσης μεταχείρισης και δεν έχει καμιά σχέση με τη φιλανθρωπία”. Να γιατί καλούμε την Ευρώπη ολόκληρη αλλά και καθένα από τα κράτη- μέλη ξεχωριστά και καθένα από εμάς τους ίδιους να κάνουμε ότι χρειάζεται για να αλλάξουν οι στάσεις, οι τόσο βαθιά ριζωμένες στην κοινωνία.

Η αλλαγή των στάσεων εξαρτάται επίσης από τη σημαντική δύναμη που κατέχουν τα ΜΜΕ: τα ΜΜΕ μπορούν να εκπαιδεύσουν την κοινωνία, να την ενημερώσουν, να ενισχύσουν την συνειδητοποίηση έτσι ώστε να προκαλέσουν την αλλαγή των κοινωνικών στάσεων. Πρέπει να αναπτύξουμε στενότερη συνεργασία με τις οργανώσεις του τομέα των ΜΜΕ και να καθιερώσουμε μαζί τους ένα κώδικα δεοντολογίας όσο αφορά στον τρόπο που παρουσιάζεται η αναπηρία τόσο στα προγράμματα έργων φαντασίας όσο και στις ειδήσεις, τις ενημερωτικές εκπομπές κλπ. Με βάση το αξιόλογο έργο που έχουν ήδη συνεισφέρει τα ΜΜΕ, μπορούμε να αναπτύξουμε μια νέα προσέγγιση που θα θέσει στο μέλλον την αναπηρία στο κέντρο όλων των πολιτικών και κοινωνικών πρωτοβουλιών. Το τέλος του Ευρωπαϊκού Έτους των Ατόμων με Αναπηρία πρέπει να αποτελέσει την απαρχή μιας νέας εποχής για τα άτομα με αναπηρία, που θα φέρει αλλαγή στη στάση της κοινωνίας και νομοθετικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις για να καταλήξει στην εξάλειψη όλων των καταλοίπων του κοινωνικού αποκλεισμού.

Το Συνέδριο αυτό είναι το τελευταίο επεισόδιο σε μια ολόκληρη σειρά γεγονότων που έγιναν χάρη στην πρωτοβουλία και την ενεργό συμμετοχή της Ελληνικής Προεδρίας, την οποία θέλω, ως πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία, να ευχαριστήσω θερμά για το ενδιαφέρον που έδειξε και τη συνεργασία που είχε με τα άτομα με αναπηρία. Μια στάση που ελπίζουμε θα υιοθετήσουν και οι επόμενες Προεδρίες.

Αυτό το Συνέδριο με θέμα “Αναπηρία και ΜΜΕ” μπορεί πραγματικά να αφήσει τη σφραγίδα του. Θα εξετάσουμε τις διαφορές γνώμες και προσέγγισεις των ΜΜΕ και θα προσπαθήσουμε να καταλήξουμε σε συμπεράσματα που θα μπορούσαν να πάρουν τη μορφή μιας Διακήρυξης. Αν κλείναμε το Συνέδριο δίνοντας μαζί στη δημοσιότητα μια Διακήρυξη για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να παρουσιάζεται η αναπηρία, αυτό θα ήταν για μας ένα σημαντικό βήμα. *“Εδώ στην Αθήνα, λίκνο του πολιτισμού, μπορούμε να συμφωνήσουμε ότι γυρίζουμε σελίδα και πάνω σ’ αυτήν τη βάση να προχωρήσουμε για να προβάλλουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα και να διασφαλίσουμε την ισότιμη θέση των ατόμων με αναπηρία μέσα στην κοινωνία.”*

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ Ι

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΜΕ

“Η ιστορία της εικόνας των ατόμων με αναπηρία όπως προβάλλεται είναι μια ιστορία καταθλιπτικής και αρνητικής παρουσίασης. Αυτό σημαίνει ότι τα άτομα με αναπηρία παρουσιάστηκαν ως άτομα με μειωμένη κοινωνική ικανότητα και όχι ως άτομα με αναπηρία που έχουν το καθένα τη δική του ταυτότητα.” David Hevey 25-3-1992

Βασικά σημεία συζήτησης:

Ποια εικόνα τους θα ήθελαν τα άτομα με αναπηρία να προβάλλεται από τα ΜΜΕ; Υπάρχει συμφωνία ως προς αυτό; Ποια μηνύματα πρέπει να μεταδίδονται;

Τι πρέπει να γίνει ώστε τα ΜΜΕ να σταματήσουν να διαιωνίζουν αρνητικές και διακριτικές στάσεις της κοινωνίας απέναντι στα άτομα με αναπηρία και ποιος είναι ο ρόλος των ΜΜΕ στην προσπάθεια να ξεπεραστεί αυτός ο σιγματισμός;

Τα ΜΜΕ μπορούν να παίξουν αποφασιστικό ρόλο στην προβολή ενός θετικού μηνύματος για την αναπηρία. Ποιες είναι οι δυσκολίες για τη διάδοση αυτού του μηνύματος και πώς πρέπει να εκπέμπεται;

Συντονιστής: Χριστόφορος Βερναρδάκης – “Project Research Consulting - VPRC”

Richard RIESER – Διευθυντής της ΜΚΟ “Ισότητα στην Εκπαίδευση” - Ηνωμένο Βασίλειο

Ο κος Rieser, ο οποίος είναι εκπαιδευτής εκπαιδευτών σε θέματα αναπηρίας, παρουσιάζει την ιστορία των στάσεων απέναντι στα άτομα με αναπηρία. Αναλύει πώς αυτό επηρέασε αρνητικά την παρουσίαση της αναπηρίας από τα βρετανικά ΜΜΕ. Η παρέμβασή του περιλαμβάνει παραδείγματα – καλά και κακά - αυτής της παρουσίασης. Ο κος Rieser αρχίζει με τη διαπίστωση ότι η ιδέα της τελειότητας παραμένει επίκαιρη και στις μέρες μας: απόδειξη τα εξώφυλλα των αναρίθμητων περιοδικών όπου ποτέ δε βλέπει κανείς άτομο με αναπηρία ή οι Ολυμπιακοί Αγώνες που είναι διαφορετικοί ανάλογα με το αν κάποιος έχει ή δεν έχει αναπηρία. Αυτή η αρνητική στάση απέναντι στα άτομα με αναπηρία, που εξακολουθεί να υπάρχει σήμερα, ανάγεται στις απαρχές της ανθρωπότητας.

Στην αρχαιότητα, οι Έλληνες φιλόσοφοι πίστευαν ότι τα άτομα με αναπηρία δεν είχαν δικαίωμα στη ζωή. Στη συνέχεια, η ιουδαίο-χριστιανική παράδοση πρόβαλε την ιδέα χορήγησης

ασύλου. Στην εποχή εκείνη χρονολογείται επίσης η συγχώνευση των ατόμων με αναπηρία με τους ζητιάνους. Στο “Σφυρί των Μαγισσών”, τον οδηγό της Ιεράς Εξέτασης, χιλιάδες γυναίκες θεωρήθηκαν μάγισσες και δολοφονήθηκαν νόμιμα. Σε πολλές περιπτώσεις ήταν γυναίκες με αναπηρία. Το ίδιο συμβαίνει στη λογοτεχνία: η μάγισσα στα παραμύθια του Grimm έχει συχνά μια αναπηρία. Αντίθετα, κατά τη διάρκεια της Αναγέννησης είναι σπάνιο να παρουσιαστεί η εικόνα ενός ατόμου με αναπηρία. Τέλος ο Σαίξπηρ περιγράφει τον Ριχάρδο III, 100 χρόνια μετά τον θάνατό του και χωρίς καμιά απόδειξη, ως βασιλιά με αναπηρία.

Γενιά με γενιά, η ιδέα ότι τα άτομα με αναπηρία διαφέρουν από τους άλλους ανθρώπους έμεινε ριζωμένη στη συλλογική μνήμη. Ο 20ός αιώνας προσφέρει χωρίς αμφιβολία τα πιο ακραία παραδείγματα: εταιρείες ευγονικής που θεωρούσαν τα άτομα με αναπηρία απειλή για τη γενετική και που, βάση μιας λανθασμένης ερμηνείας του Δαρβίνου, έκριναν ότι τα άτομα με αναπηρία έπρεπε να στερώνονται ώστε να μη διαδίδεται η αναπηρία τους. Στη Γερμανία οι Εθνικοσοσιαλιστές προχώρησαν ακόμη περισσότερο, με την παραγωγή και την μετάδοση προπαγανδιστικών ταινιών.

Την ίδια εποχή, ο Πρόεδρος Ρούζβελτ έκρυβε την αναπηρία του, φοβούμενος ότι ένα άτομο με αναπηρία δεν μπορεί να είναι σεβαστός πολιτικός.

Ήταν μετά τον πόλεμο του Βιετνάμ, από τον οποίο 21 εκατομμύρια άτομα επέστρεψαν με αναπηρίες, που αναπτύχθηκαν τα κινήματα των ατόμων με αναπηρία των οποίων οι κινητοποιήσεις οδήγησαν τους Αμερικανούς στην ψήφιση του νόμου “Περί αναπηρίας”.

Σήμερα η προσέγγιση αλλάζει. Θεωρείται ότι τα άτομα τα καθιστά ανάπηρα το περιβάλλον τους. Δεν μπορεί κανείς να κάνει πολλά πράγματα για την αναπηρία αυτή καθαυτήν, αλλά σίγουρα μπορούν να καταπολεμηθούν οι φραγμοί. Η εικόνα της αναπηρίας είναι ιδιαίτερα στερεοτυπική στη βιομηχανία του κινηματογράφου, όπου τα άτομα με αναπηρία είναι συχνά αντικείμενα βίας, ήρωες κατορθωμάτων, αντικείμενα γελοιοποίησης, άτομα που είναι βάρος για την κοινωνία, άτομα χωρίς φύλο, άτομα ανάκατα να συμμετέχουν στην καθημερινή ζωή, άτομα που διαπνέονται από τον πόθο της εκδίκησης. Η αναπηρία δεν πρέπει να γελοιοποιείται. Τα ΜΜΕ πρέπει να καταπολεμήσουν όλα αυτά τα στερεότυπα.

Τα άτομα με αναπηρία πρέπει να παρουσιάζονται ως συνηθισμένοι άνθρωποι που κάνουν συνηθισμένα πράγματα. Η Οδηγία για την απασχόληση συνάδει με αυτήν την προσέγγιση: δεν υπάρχει πια λόγος να αποκλείονται τα άτομα με αναπηρία από τον κόσμο των ΜΜΕ, ως επαγγελματίες ή ως ηθοποιοί.

Επίσης, ακόμη και οι κυβερνήσεις συμβαίνει να κάνουν λάθος στα διαφημιστικά τους μηνύματα υπέρ των ατόμων με αναπηρία. Αποτυγχάνουν να δείξουν ότι η πραγματική αναπηρία είναι τα εμπόδια που έχει δημιουργήσει η κοινωνία. Είναι όμως αλήθεια ότι υπάρχουν όλο και περισσότερες καλές πρακτικές δημοσιότητας.

Ο κος Reiser τελειώνει την παρουσίασή του με την προβολή μερικών παραδειγμάτων καλής παρουσίασης ατόμων με αναπηρία, όπου δεν προβάλλεται σε πρώτο πλάνο η αναπηρία αλλά οι ανθρώπινες ιδιότητες. Για τον κo Reiser, ο δρόμος είναι ακόμη μακρύς αλλά η απόσταση που έχουμε διανύσει είναι ήδη σημαντική.

Peter Radtke – Γενικός γραμματέας της οργάνωσης Eucree International – ABM – Γερμανία

Ως Γενικός Διευθυντής και αρχισυντάκτης μιας εταιρείας παραγωγής τηλεοπτικών προγραμμάτων που ασχολείται μόνο με άτομα με αναπηρία, ο κος Radtke εξετάζει πώς τα ΜΜΕ, κύριος φορέας της εικόνας των ατόμων με αναπηρία, επικεντρώνονται πολύ συχνά είτε στην αναπηρία αυτήν καθαυτήν είτε στην άλλη όψη του νομίσματος, προοθώντας την ιδέα του “ήρωα που κατακτά τη μοίρα του”. Καμιά από αυτές τις δύο μονιστικές προσεγγίσεις δεν αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα της ζωής των ατόμων με αναπηρία ως αναπόσπαστου μέρους της κοινωνίας μας.

Κατά την άποψη του κ. Radtke, η παρουσίαση της αναπηρίας από τα ΜΜΕ είναι ένα πολύπλοκο ζήτημα. Ακούει συχνά από άτομα με αναπηρία το παράπονο ότι η εικόνα τους όπως προβάλλεται είναι ψεύτικη. Εκείνος όμως πιστεύει ότι η εικόνα δεν είναι ψεύτικη αλλά μάλλον στρεβλωμένη επειδή είναι μονόπλευρη. Και οι δύο απόψεις – εκείνη των ΜΜΕ και εκείνη των ατόμων με αναπηρία – χρειάζεται να ληφθούν υπόψη, με τις ανάγκες και τις προσδοκίες και των δύο πλευρών.

Τα ΜΜΕ είναι προϊόντα της κοινωνίας, με την έννοια ότι παραμένουν πάντα πολύ κοντά στους καταναλωτές τους. Πριν διερωτηθούμε από πού αντλούν τα ΜΜΕ τις ιδέες τους, πρέπει πρώτα να καταγράψουμε ένα κατάλογο στερεοτύπων και προκαταλήψεων που υπάρχουν μέσα στην κοινωνία για τα άτομα με αναπηρία. Μετά πρέπει να δούμε ποια επίδραση έχει στην κοινωνία αυτό το μίγμα πραγματικών και φανταστικών στοιχείων.

Για αιώνες, τα άτομα με αναπηρία θεωρούνταν ατυχήματα της φύσης. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα που το αποδεικνύουν. Και παρόλο ότι οι καιροί άλλαξαν, οι πρόσφατες συζητήσεις σχετικά με την προγεννητική διάγνωση και την άμβλωση δείχνουν ότι ακόμη και σήμερα η κοινή γνώμη δεν έχει εξελιχθεί πάρα πολύ. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο πρέπει να αξιολογήσουμε τον ρόλο των ΜΜΕ και σε ποιο βαθμό μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνα.

Τα ΜΜΕ παίζουν ρόλο ύψιστης σημασίας στη σχέση μεταξύ των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων χωρίς αναπηρία, γιατί η άμεση επαφή μεταξύ των δύο ομάδων είναι αντικειμενικά πολύ σπάνια. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, παρά τις μεγάλες προσπάθειες ένταξης που καταβάλλονται, άτομα με αναπηρία εξακολουθούν να ζουν απομονωμένα σε ιδρύματα. Η άγνοια και ο φόβος εξακολουθούν να δεσποζουν στις σχέσεις μεταξύ των δύο ομάδων.

Τα ΜΜΕ είναι το μόνο κανάλι μέσα από το οποίο τα άτομα χωρίς αναπηρία πληροφορούνται σχετικά με τα άτομα που αποτελούν το 10% του πληθυσμού. Η εικόνα των ατόμων με αναπηρία είναι εκείνη που μεταδίδουν τα ΜΜΕ.

Στο παρελθόν, τα ΜΜΕ παρουσίαζαν μια πολύ αρνητική εικόνα των ατόμων με αναπηρία. Επίσης αρνητική ήταν η εικόνα που έδινε το θέατρο, όπου τα άτομα με αναπηρία έπαιζαν πάντα γελοίους χαρακτήρες. Το ίδιο στον κινηματογράφο, όπου οι δολοφόνοι παρουσιάζονται συχνά να έχουν κάποια σωματική αναπηρία. Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, τα ΜΜΕ σφυρηλάτησαν σιγά – σιγά μια καινούργια εικόνα των ατόμων με αναπηρία. Σύμφωνα με τη νέα αντίληψη, τα άτομα με αναπηρία μπορούσαν να παρουσιάζονται με δύο τρόπους: είτε ως

πρόσωπα που είχαν ανάγκη από προσοχή και ιδιαίτερες φροντίδες και εκεί οι δημοσιογράφοι μπορούσαν να υπολογίζουν στη συμπόνια του κοινού είτε επιμένοντας στις ιδιότητές τους που επισκίαζαν την αναπηρία και έφταναν κάποτε να τους παρουσιάζουν ως “σούπερ-ήρωες”. Αυτή η δεύτερη προσέγγιση βασιζόταν στον εντυπωσιασμό.

Τέτοιες παρουσιάσεις δεν ήταν ποτέ προς όφελος των ατόμων με αναπηρία. Δυστυχώς, ο χρυσός κανόνας για τα ΜΜΕ είναι η θεαματικότητα και μόνο όταν έχουν βεβαιότητα για την ανταπόκριση του κοινού επιτρέπουν στον εαυτό τους πιο αντικειμενική παρουσίαση.

Έτσι κατά τις τελευταίες δεκαετίες, η παρουσίαση των ατόμων με αναπηρία ταλαντευόταν ανάμεσα στην εικόνα ενός ζητιάνου και την εικόνα του “Μπάτμαν” – ζητιάνου με την έννοια ενός προσώπου που δεν μπορεί να κάνει τίποτα χωρίς τη βοήθεια των άλλων και “Μπάτμαν” με την έννοια του ήρωα με αναπηρία που επιτυγχάνει απίθανα πράγματα.

Χωρίς να είναι ψεύτικη, αυτή η παρουσίαση δίνει μια στρεβλωμένη εικόνα των ατόμων με αναπηρία, γιατί δεν αντανakλά παρά μόνο μία από τις πολλές πτυχές της ζωής του ατόμου. Είναι επικίνδυνη γιατί δίνει μια μονιστική εικόνα, πάρα πολύ αφαιρετική για να μπορέσει κανείς να καταλάβει τι είναι η αναπηρία. Είναι όμως δύσκολο να διορθωθεί αυτή η σφαλερή εικόνα που μεταδίδεται σε ένα κακώς πληροφορημένο κοινό. Πράγματι, το άτομο με αναπηρία σπάνια προσεγγίζεται ως ξεχωριστό πρόσωπο από το κοινό, για το οποίο αντιπροσωπεύει το σύνολο της κοινότητας των ατόμων με αναπηρία.

Θα ήταν η λύση να δοθεί μια θετική εικόνα των ατόμων με αναπηρίες; Ο κος Radtke δεν το πιστεύει. *“Η αναπηρία δεν είναι προϊόν που πουλιέται εύκολα. Αν το παρουσιάσουμε με πολύ ρόδινα χρώματα θα χάσουμε την αξιοπιστία μας”*. Αυτό που χρειάζεται είναι μια περιγραφή αντικειμενική, αμερόληπτη που να καθρεφτίζει τη ζωή με τις καλές και τις κακές της πλευρές. Αλλιώς υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να επαναληφθούν τα σφάλματα του παρελθόντος.

Εδώ και μερικά χρόνια, ο τρόπος παρουσίασης των ατόμων με αναπηρία έχει κάνει πρόοδο σε περισσότερα από ένα σημεία, ιδίως στον κινηματογράφο. Πολλές ταινίες που παρουσιάζουν άτομα με αναπηρία αντικατοπτρίζουν την αλλαγή της κοινωνικής στάσης απέναντι σ’ αυτήν την ομάδα πληθυσμού. Επίσης, όλο και συχνότερα, οι ρόλοι παίζονται από τα ίδια τα άτομα με αναπηρία.

Αυτός είναι εξ άλλου ένας τρόπος να ενημερώνεται το κοινό και την ίδια στιγμή να ψυχαγωγείται. Όμως, αυτό που λείπει ακόμη και σήμερα είναι τα φιλμ σχετικά με την καθημερινή ζωή των ατόμων με αναπηρία. Αν και μερικοί πιστεύουν ότι αυτό δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον, για τον κο Radtke *“η καθημερινή ζωή των ατόμων με αναπηρία είναι κάτι καινούργιο και εντυπωσιακό για τους περισσότερους ανθρώπους.”*

Carlo Romeo – Κοινωνική Γραμματεία της RAI – Ιταλία

Ο κος Romeo παρουσιάζει τις απόψεις της παλικής δημόσιας τηλεόρασης, με ιδιαίτερη έμφαση σε συγκεκριμένα μέτρα που εφαρμόστηκαν για να αυξηθεί η ορατότητα των ατόμων με αναπηρία στα ΜΜΕ και για να βελτιωθεί η εικόνα της αναπηρίας που προβάλλεται.

Ξεκινά την παρουσίασή του εξηγώντας πρώτα τι είναι το Τμήμα Κοινωνικής Δράσης της RAI. Πρόκειται για μια υπηρεσία που διαχειρίζεται τις σχέσεις με τις εθελοντικές οργανώσεις του κοινωνικού τομέα, ιδίως με τις πιο ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Εποπεύει ειδικότερα τις περιγραφές και τους υπότιπλους.

Η RAI είναι επίσης υπεύθυνη για την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης του κοινού σε διάφορα κοινωνικά προβλήματα, βάσει της υπηρεσιακής σύμβασης που έχει υπογραφεί μεταξύ της RAI και του Υπουργείου Τηλεπικοινωνιών.

Εδώ και μερικά χρόνια, η RAI παρακολουθεί από πολύ κοντά τα προβλήματα επικοινωνίας σε θέματα που σχετίζονται με την αναπηρία. Έχουν γίνει προσπάθειες να τεθεί η διάσταση της ένταξης στο κέντρο της επικοινωνίας. Τα πρώτα αποτελέσματα αρχίζουν να είναι ορατά. Η πρώτη δυσκολία είναι να αναπτυχθεί μια ομοιογενής και κατάλληλη κουλτούρα για τους επαγγελματίες της επικοινωνίας.

Η αναζήτηση μιας αποτελεσματικής επικοινωνιακής γλώσσας είναι καθοριστικός παράγοντας. Μια σειρά προγραμμάτων που ετοίμασε η RAI ασχολείται ειδικότερα με το θέμα αυτό, όπως π.χ. μια ημέρα αφιερωμένη ολοκληρωτικά στη ζωή του Michel Petrucciani. Δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή και διατέθηκαν σημαντικοί πόροι για να αποκτήσουν οι κωφοί και οι τυφλοί πρόσβαση σε δημοφιλή τηλεοπτικά προγράμματα μέσα από νηπτικές περιγραφές. Από τις διασκευές αυτές επωφελούνται και άτομα χωρίς αναπηρία.

Η Υπηρεσιακή Σύμβαση υποχρεώνει την κυβέρνηση να καταβάλλει επιχορήγηση ύψους μερικών εκατομμυρίων Ευρώ.

Σήμερα, χάρη στις νέες τεχνολογίες η επικοινωνία γνωρίζει μια καινούργια επανάσταση – είναι εκείνη της παγκόσμιας κουλτούρας. Όπως πιστεύει ο Neil Postman, τα Ευρωπαϊκά ΜΜΕ έχουν αναπτυχθεί με επιτυχία και μάλιστα το έχουν κάνει καλύτερα από τις ΗΠΑ. Όσοι συμμετέχουν σ' αυτήν την επανάσταση πρέπει να έχουν πάντα στο μυαλό τους ότι στον κόσμο των ΜΜΕ δεν γίνονται προσθήκες, μόνο μετασχηματισμοί.

Η επικοινωνία πάνω σε κοινωνικά θέματα υπόκειται σε διάφορες αβεβαιότητες όπως οι όλο και πιο σφικτοί προϋπολογισμοί, οι επιπόλαιες στάσεις και οι θεαματικότητες / ακροαματικότητες που δεν εξαρτώνται πάντοτε από το θέμα αλλά από τον χειρισμό του θέματος. Οι εκπομπές αυτές πρέπει να γίνονται ενδιαφέρουσες όπως έγινε με το φιλμ Rain Man ή το Blade Runner. Χρειαζόμαστε μια αποτελεσματική επικοινωνιακή γλώσσα για αυτούς που δουλεύουν στον τομέα και ένα κοινό πληροφορημένο. Για παράδειγμα, οργανώθηκε – και οργανώθηκε με επιτυχία σύμφωνα με τα τελευταία πρότυπα της ευρωπαϊκής τηλεόρασης - ένα εργαστήριο για την αναπηρία. Η ανταλλαγή εμπειριών είναι κρίσιμη και πολύ γόνιμη.

Πρέπει να εξασφαλίσουμε ότι η αναπηρία ενός ατόμου δεν είναι πια καθοριστικός παράγοντας για να βρει ή να μην βρει δουλειά, ιδίως στα ΜΜΕ. Με άλλα λόγια, ένα άτομο με αναπηρία δεν οφείλει πια να χειρίζεται αποκλειστικά θέματα που σχετίζονται με την αναπηρία αλλά αντίθετα πρέπει να χειρίζεται όλα τα γενικά θέματα. Όλο και περισσότεροι επαγγελματίες με αναπηρία χρειάζονται σε όλους τους τομείς των ΜΜΕ. Για να πετύχουμε πραγματική ένταξη, πρέπει να απαλλαγούμε από τις προκαταλήψεις μας και να δημιουργήσουμε γέφυρες που θα επιτρέπουν συνεχή ανταλλαγή αξιών και γλωσσών. Ο κος Romeo καταλήγει με ένα απόσπασμα

από τη διαφημιστική αναγγελία του Ευρωπαϊκού Έτους των Ατόμων με Αναπηρία από την RAI, που σηματοδοτεί μια νέα γλώσσα για τα θέματα των ατόμων με αναπηρία, ένα παγκόσμιο μήνυμα: *“το μεγαλύτερο λάθος μας είναι να προσπαθούμε να αφυπνίσουμε σε ένα άτομο ιδιότητες που δεν έχει, αντί να καλλιεργούμε αυτές που διαθέτει”*.

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΙΙ

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΣΤΙΣ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ / ΕΙΔΗΣΕΙΣ

“Μια νέα προσέγγιση της αναπηρίας είναι αναγκαία ώστε οι δημοσιογράφοι να μη δραματοποιούν το θέμα και να έχουν καλή γνώση και κατανόηση του θέματος για να το χειριστούν. Υπάρχουν δημοσιογράφοι με αναπηρία που γνωρίζουν πώς να χειριστούν αυτό το θέμα και που μπορούν να ανοίξουν τις πόρτες εκθέτοντας τον τύπο των καταστάσεων που αντιμετωπίζει αυτή η ομάδα προσώπων”. Άννα Διαμαντοπούλου: Επίτροπος Ε.Ε. αρμόδια για θέματα Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων

Βασικά σημεία συζήτησης

Ποιος πρέπει να είναι ο χειρισμός της αναπηρίας στις ειδήσεις; Πώς μπορούμε να απαλλαγούμε από τη φιλανθρωπία και την ιατρική προσέγγιση;

Αν και η αναπηρία αφορά πάνω από το 10% του πληθυσμού, η παρουσία θεμάτων που συνδέονται με την αναπηρία στις ενημερωτικές εκπομπές και τις ειδήσεις είναι πολύ μικρή. Γιατί;

Προς το παρόν, τα άτομα με αναπηρία δεν αποτελούν ομάδα στόχο ως ενδεχόμενο κοινό. Γιατί; Πώς μπορεί να αλλάξει αυτή η κατάσταση;

Καλές εμπειρίες από τη συνεργασία μεταξύ ΜΜΕ και ατόμων με αναπηρία έχουν σημειωθεί σε μερικές χώρες. Ποια ήταν τα αποτελέσματα; Με ποιον τρόπο μπορούμε να προχωρήσουμε προς αυτή την κατεύθυνση;

Πώς μπορεί να αναπτυχθεί ένα δίκτυο μόνιμης συνεργασίας μεταξύ των ΜΜΕ και των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία . Αυτή η συνεργασία θα εξασφάλιζε κατάλληλη και σωστή κάλυψη των θεμάτων αναπηρίας;

Συντονιστής: Περικλής Σμέρλας – Πολιτικός αναλυτής – Σύμβουλος του Υπουργείου Τύπου και ΜΜΕ της Ελλάδας

Elsbeth Morrison – Εκπαιδύτρια σε θέματα αναπηρίας του BBC – Ηνωμένο Βασίλειο

Η κα Morrison εκπαιδευεί το προσωπικό του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης με σκοπό να βελτιώσουν τον τρόπο που παρουσιάζουν τα άτομα με αναπηρία. Κάνει μια παρουσίαση πάνω στη χρήση του δράματος στα θέματα που σχετίζονται με την αναπηρία, χρησιμοποιώντας παραδείγματα τηλεοπτικών εκπομπών του BBC.

Ως ανεξάρτητη εκπαιδευτρια, έχει ως αποστολή να πείθει για τη σημασία των συχνότερων εκπομπών πάνω στην αναπηρία τόσο από το ραδιόφωνο όσο και από την τηλεόραση. Η αποστολή αυτή της ανατέθηκε αφού μια έρευνα αποκάλυψε ότι τα άτομα με αναπηρία αναφέρονταν σε λιγότερο από 1% των ενημερωτικών προγραμμάτων. Ένα από τα κυριότερα παράπονα των ατόμων με αναπηρία είναι ότι ούτε εμφανίζονται ούτε ακούγονται στην οθόνη, στα ραδιοκύματα ή στις εφημερίδες και όταν αυτό συμβαίνει γίνεται για λάθος λόγους.

Οι δημοσιογράφοι απλώς δεν σκέφτονται να ασχοληθούν με την αναπηρία. Κάπως στερεοτυπικά, η παρουσίαση της αναπηρίας στα ΜΜΕ συνοψίζεται στις ακόλουθες κατηγορίες: το θέμα εντυπωσιασμού, όπου ένα πρόσωπο, αν και έχει αναπηρία, κάνει ένα αθλητικό ή άλλο κατόρθωμα. Ακολουθούν τα θέματα που απευθύνονται στην ευαίσθητη χορδή μας και όπου κινητοποιείται ο οίκτος μας για την κατάσταση ενός ατόμου καθηλωμένου στο αναπηρικό του αμαξίδιο. Μετά έρχονται οι φιλανθρωπικές εκπομπές με στόχο τη συλλογή χρημάτων για τη βελτίωση της κατάστασης των ατόμων με αναπηρία. Τέλος, μια άλλη κατηγορία, η οποία γεννά ασφαλώς περισσότερες ελπίδες και γίνεται όλο και συχνότερη, είναι τα ρεπορτάζ σχετικά με τα άτομα με αναπηρία που αγωνίζονται για τα δικαιώματά τους, για το δικαίωμα πρόσβασης. Υπάρχουν ρεπορτάζ όπου άτομα με αναπηρία μιλούν τα ίδια για τα θέματα που τους ενδιαφέρουν, συχνά άλλα πέρα από την αναπηρία τους.

Ακολουθούν δύο βίντεο - κλιπ μέσα από τα οποία η κα Morrison δείχνει ότι ο τρόπος με τον οποίο προσλαμβάνονται τα ρεπορτάζ για τα άτομα με αναπηρία ποικίλλουν ανάλογα με τις εμπειρίες μας και ανάλογα με τον τόνο που χρησιμοποιεί ο αφηγητής.

Σήμερα τα ΜΜΕ έχουν πραγματικά ανάγκη από εκπαίδευση σε θέματα αναπηρίας και ισότητας, που να παρέχεται από πρόσωπα που έχουν τα ίδια αναπηρία και με την υποστήριξη της διεύθυνσης. Ας ελπίσουμε όμως ότι σύντομα η συμμετοχή ατόμων με αναπηρία στις διάφορες εκπομπές θα είναι τόσο “φυσιολογική” και κοινή που οι δημοσιογράφοι δεν θα έχουν πια ανάγκη από εκπαίδευση.

Peter White – Ανταποκριτής του BBC σε θέματα αναπηρίας – Ηνωμένο Βασίλειο

Εργαζόμενος στο BBC από το 1974, ο κος White έχει μακρά πείρα στα θέματα αναπηρίας τόσο στην τηλεόραση όσο και στο ραδιόφωνο. Ως το πρώτο τυφλό πρόσωπο που έχει κάνει ρεπορτάζ για τα δελτία ειδήσεων, ο κος White μοιράζεται τις εμπειρίες του και αναλύει πώς η εμπειρία αυτή σηματοδότησε μια ριζική αλλαγή μέσα στους κόλπους του BBC.

Αναφερόμενος σύντομα στα προηγούμενα βίντεο-κλίπ, ο κος White εκτιμά ότι το πρόβλημα προέρχεται από το χάσμα μεταξύ γνώσης και κατανόησης του τι σημαίνει αναπηρία. Έχει τη γνώμη ότι δεν είναι ανάγκη να γίνονται όλα τα ρεπορτάζ που αφορούν την αναπηρία από άτομα με αναπηρία (αν ήταν έτσι, τότε το ίδιο θα έπρεπε να συμβαίνει και με τα ρεπορτάζ σε όλους τους τομείς). Είναι όμως βέβαιο ότι περισσότερα άτομα με αναπηρία θα έπρεπε να εργάζονται στον τομέα των ΜΜΕ, τόσο μπροστά όσο και πίσω από τις κάμερες. Όσο αυτό δεν συμβαίνει, το είδος των αρνητικών ρεπορτάζ που περιέγραψε η κα Morrison θα συνεχίζεται.

Πολύ νωρίς, ο κος White θέλησε να γίνει ρεπόρτερ για το ραδιόφωνο – ένα μέσο με το οποίο

μεγάλωσε και που υπήρξε γι' αυτόν πηγή γνώσεων και ψυχαγωγίας από την παιδική του ηλικία. Προσπάθησαν έντονα να τον μεταπείσουν και χρειάστηκε να αγωνιστεί για να αντικρούσει όλα τα επιχειρήματα που του πρόβαλλαν. Στην αρχή της σταδιοδρομίας του δεν ήθελε να καλύπτει θέματα αναπηρίας γιατί δεν έβλεπε πώς θα απέφευγε υποτιμητικά και προσβλητικά στερεότυπα. Ούτε ήθελε να κάνει εκπομπές για άτομα με αναπηρία που θα πραγματοποιούνταν αποκλειστικά από άτομα χωρίς αναπηρία.

Αλλά η θέση του άλλαξε όταν πείστηκε ότι ανήκε σ' αυτόν, ως άτομο με αναπηρία και εργαζόμενο στον τομέα των ΜΜΕ, να κάνει εκπομπές πάνω στην αναπηρία. Οι εκπομπές πάνω στην αναπηρία που πραγματοποιούνται από άτομα με αναπηρία είναι σήμερα όλο και περισσότερες.

Το πέρασμά του από το ραδιόφωνο στην τηλεόραση έγινε με τη θαρραλέα πρωτοβουλία του BBC. Το πρώτο του ρεπορτάζ πραγματοποιήθηκε την ημέρα που ψηφίστηκε ο Νόμος περί Αναπηρίας, πράγμα που του επέτρεψε να χειριστεί το θέμα με κάθε αμεροληψία αφού μιλούσε "μετά λόγου γνώσεως". Το μόνο πρόσωπο χωρίς αναπηρία που παρουσίασε ήταν ο Υπουργός. Όλα τα άλλα πρόσωπα στο πλατό είχαν αναπηρία και μιλούσαν για τον εαυτό τους. Έκτοτε ακολούθησε αυτό το πρότυπο: *"Αυτό που έχει σημασία είναι να μη μεταμορφώσει κανείς την αναπηρία και την παρουσιάσει σαν ένα είδος τσίρκου αλλά να την περιγράψει σαν ένα κοινό στοιχείο της ζωής"*. Επίσης, είναι σημαντικό να μην ξεφεύγει κανείς ποτέ από την αντικειμενικότητα. Μια άλλη κατηγορία εκπομπών για την αναπηρία θα έπρεπε να δείχνει ότι τα άτομα με αναπηρία αποτελούν μια εξαιρετικά ετερογενή ομάδα προσώπων που δεν συμφωνούν για όλα μεταξύ τους: εκπαίδευση, κοινωνικές παροχές, σχολεία κλπ. Αν προβάλλονταν οι διαφωνίες τους, αυτό θα τους έκανε να φαίνονται σαν οποιαδήποτε άλλα πρόσωπα.

Σήμερα, και άλλα άτομα με αναπηρία έχουν ακολουθήσει το δρόμο του. Επιμένει όμως να λέει ότι δεν τους δίνεται αρκετή υποστήριξη στα πρώτα τους βήματα και ότι οι πολιτικές πρόσληψης δεν είναι αρκετά φιλόδοξες. Παρά τις σημαντικές προόδους που πρέπει να χαιρετήσουμε, περισσότερα άτομα με αναπηρία θα έπρεπε να προσλαμβάνονται από το BBC είτε σε θέσεις παραγωγών, ρεπόρτερ, διοικητικών υπαλλήλων είτε σε διευθυντικές θέσεις. Μόνο μ' αυτήν την προϋπόθεση θα μπορέσει η κάλυψη των θεμάτων να αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα.

Fernando Mendia - Διευθυντής Επικοινωνίας της Ισπανικής Οργάνωσης Τυφλών (ONCE) - Ισπανία

Ο κος Mendia εξηγεί πως η παρουσίαση της αναπηρίας στις ειδήσεις μπορεί να αποβεί ωφέλιμη για τα ΜΜΕ και πώς η προσέγγιση των θεμάτων σχετικά με την αναπηρία μπορεί να βελτιωθεί μέσα από την συνεργασία με τις οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία.

Μέχρι η ONCE να ιδρύσει ένα πρακτορείο τύπου, πριν από περίπου 15 χρόνια, τα άτομα με αναπηρία στην Ισπανία δεν είχαν καμιά ορατότητα ούτε στην κοινή γνώμη ούτε στις κοινωνικές και πολιτικές αρένες. Έκτοτε, το πρακτορείο Servimedia εξελίχθηκε στον κυριότερο ειδικό πρακτορείο για κοινωνικές και πολιτικές πληροφορίες και μεταδίδει πλήρη ενημέρωση σχετικά με την αναπηρία, τις ανάγκες, τα προβλήματα, τις διεκδικήσεις των ατόμων με αναπηρία και των οργανώσεών τους. Διανέμει 150 ανακοινώσεις την ημέρα, 30 από τις οποίες αφορούν το αναπηρικό κίνημα.

Το πρακτορείο είναι υπόδειγμα κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία και των επαγγελματιών τους ικανοτήτων, αφού 40% των υπαλλήλων του είναι άτομα με αναπηρία που συχνά κατέχουν θέσεις-κλειδιά π.χ. στη Γερουσία και στη Βουλή. Το Servimedia έχει υπογράψει συμφωνίες με πανεπιστήμια για την παροχή κατάρτισης και δυνατοτήτων απασχόλησης. Έχει επεκτείνει τη δραστηριότητά του σε μια υπηρεσία δημοσιεύσεων για τη διάδοση ενημερωτικών δελτίων των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία που δυσκολεύονταν να δοχευόσουν τα μηνύματά τους και τις καμπάνιες τους στους υπεύθυνους για την λήψη πολιτικών αποφάσεων και στην κοινή γνώμη. Το πρακτορείο δραστηριοποιείται ως εκδότης περίπου 30 περιοδικών που δημοσιεύονται από τις οργανώσεις αυτές, και ειδικότερα του μηνιαίου περιοδικού του Εθνικού Συμβουλίου Ατόμων με Αναπηρία της Ισπανίας (CERMI), που είναι το μοναδικό ειδικευμένο περιοδικό για θέματα αναπηρίας και έχει tirάζ 50.000 φύλλα.

Επειδή όμως οι δραστηριότητες αυτές δεν έφταναν σε ικανοποιητικό βαθμό στο ευρύ κοινό, το Servimedia δημιούργησε μια υπηρεσία επικοινωνίας της οποίας το αντικείμενο είναι να βοηθάει τις οργανώσεις να μεταδίδουν τα μηνύματά τους με τη βοήθεια άλλων μέσων. Αυτή η υπηρεσία επέτρεψε την κάλυψη του πρώτου Ευρωπαϊκού Συνεδρίου για την αναπηρία που συνήλθε στη Μαδρίτη τον Φεβρουάριο του 2003 και που καλύφθηκε με επανειλημμένες αναφορές από το ραδιόφωνο, την τηλεόραση και τις εφημερίδες. Με ένα εξαιρετικά λογικό κόστος, η επιρροή ήταν μεγάλη και κυρίως πολύ πιο αξιόπιστη δεδομένου ότι η ενημέρωση μεταδιδόταν από “αντικειμενικούς” επαγγελματίες των γενικών ΜΜΕ. Η υπηρεσία επικοινωνίας υποστηρίζει έτσι και τις οργανώσεις στις σχέσεις τους με βασικούς συνομιλητές του πολιτικού, οικονομικού και κοινωνικού τομέα.

Οι ειδήσεις TIC έφεραν επανάσταση στην επικοινωνία των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία. Το Servimedia τις υποστηρίζει ώστε να επωφελούνται στο μέγιστο βαθμό από τις ευκαιρίες αυτές και τις βοηθάει να ενημερώνουν τις σελίδες τους στο διαδίκτυο ως εσωτερικό επικοινωνιακό εργαλείο. Με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, το Servimedia εκδίδει μια ημερήσια ηλεκτρονική εφημερίδα, την “Solidaridaddigital.com” που περιλαμβάνει όλα τα μέρη μιας καθημερινής εφημερίδας και ένα ευρύ φάσμα ειδήσεων σχετικά με το αναπηρικό κίνημα. Η επιτυχία της είναι τεράστια και ο αριθμός των επισκεπτών της αυξάνεται συνεχώς.

Ένα άλλο σημαντικό σημείο: τα άλλα ΜΜΕ, ακολουθώντας το παράδειγμα του Servimedia άρχισαν να περιλαμβάνουν όλο και συχνότερα θέματα σχετικά με την αναπηρία και να ανοίγουν τις εκπομπές τους στις οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία. Τρεις (3) ιδιωτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί τους αφιερώνουν εκπομπές, η εθνική ραδιοφωνία έχει κάθε εβδομάδα μια εκπομπή 5 λεπτών για το Εθνικό Συμβούλιο των Ατόμων με Αναπηρία της Ισπανίας (CERMI) και η κυριότερη ηλεκτρονική εφημερίδα δίνει ιδιαίτερη προσοχή στο Ευρωπαϊκό Έτος των Ατόμων με Αναπηρία. Τέλος, τα τηλεοπτικά κανάλια, δημόσια και ιδιωτικά, παρουσιάζουν τακτικά θέματα των ατόμων με αναπηρία.

Ποιο είναι το αποτέλεσμα αυτών των προσπαθειών; Δεν υπάρχει ποσοτική απάντηση αλλά είναι βέβαιο ότι η εικόνα των ατόμων με αναπηρία έχει βελτιωθεί πολύ. Από εδώ και στο εξής, κανείς δεν μπορεί πια να αγνοήσει, κοινωνικά και πολιτικά, το κίνημα των ατόμων με αναπηρία στην Ισπανία. Υπάρχει απόδειξη για αυτό: Η έρευνα του Ευρωβαρομέτρου του Μαΐου 2001 δείχνει ότι η Ισπανία είναι μία από τις χώρες όπου το κοινό δεν έχει αρνητικές στάσεις ή αισθήματα για τα άτομα με αναπηρία. Το δεδομένο αυτό επιβεβαιώθηκε από μια μελέτη του

Ισπανικού Κέντρου Κοινωνιολογικών Ερευνών. Ένα άλλο σημείο της επίδρασης της καλής επικοινωνίας είναι ή προθυμία της εργοδοσίας να προσλαμβάνει άτομα με αναπηρία. Η συνεργασία της Ισπανικής Οργάνωσης Τυφλών (ONCE) με τις επιχειρήσεις επέτρεψε να δημιουργηθούν 2.000 θέσεις εργασίας στη διάρκεια της τελευταίας τετραετίας.

Ο κος Mendia κλείνοντας επέμεινε στο γεγονός ότι πολλά μένει να γίνουν ακόμη, παρόλο ότι η Ισπανία έχει πραγματοποιήσει σημαντική πρόοδο προς την ένταξη των ατόμων με αναπηρία: *“Γνωρίζουμε καλά ότι αν η επικοινωνία υπήρξε το εργαλείο γι’ αυτό το πρώτο μέρος του ταξιδιού, είναι ζωτικής σημασίας για τη συνέχεια μέχρι να φτάσουμε στον προορισμό μας γιατί έχουμε πραγματικά ανάγκη να αγγίξουμε την κοινή γνώμη”*.

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΙΙΙ

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΣΤΙΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΕΡΓΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ

“Περιλαμβάνοντας δημιουργικά την αναπηρία, η διαφήμιση θα βοηθήσει σιγά-σιγά την κοινωνία να αναγνωρίσει ότι η αναπηρία δεν είναι ζήτημα που αφορά μόνο μερικά άτομα μιας μικρής μειοψηφίας αλλά ότι είναι ένα “φυσιολογικό” και βασικό στοιχείο της κοινωνίας μέσα στην οποία ζούμε”. Εικόνες της αναπηρίας – Υπουργείο ΗΒ για τα Άτομα με Αναπηρία και τις Επικοινωνίες

Βασικά σημεία της συζήτησης

Τι είναι αυτό που κάνει μια παρουσίαση της αναπηρίας “καλή” ή “κακή”;

Σε ποιο βαθμό μπορεί η παρουσία ατόμων με αναπηρία στις διαφημίσεις και στα έργα φαντασίας να συντελέσει στην κατανόηση της αναπηρίας ως ενός από τα στοιχεία της διαφορετικότητας των ανθρώπων;

Πως πρέπει να προσεγγίζεται η αναπηρία στις ειδήσεις; Πως μπορούμε να ξεφύγουμε από τη φιλανθρωπία και την ιατρική προσέγγιση;

Γιατί οι ρόλοι ατόμων με αναπηρία παίζονται τις περισσότερες φορές από ηθοποιούς που δεν έχουν αναπηρία;

Υπάρχει κίνδυνος να έχουν οι διαφημίσεις και τα έργα φαντασίας μικρότερη επιτυχία αν περιλαμβάνουν άτομα με αναπηρία;

Συντονιστής: Enrique Tufet-Opi - Διευθυντής της Communication-Europe – Weber Shandwick

Dominic Lyle- Διευθυντής της Ευρωπαϊκής Ένωσης Οργανισμών Επικοινωνίας

Με το κύρος της πείρας του στο θέμα, ο κος Lyle παρουσιάζει την εικόνα των ατόμων με αναπηρία στη διαφήμιση. Συγκρίνει ιδίως τις διαφημίσεις φιλανθρωπικού περιεχομένου με τις άλλες.

Ο κος Lyle εκφράζει την έκπληξή του που στον 21ο αιώνα τα ΜΜΕ δίνουν ακόμη τόσο μικρή προσοχή στα άτομα με αναπηρία και ότι σε χώρες όπου τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία προστατεύονται από τη νομοθεσία, οι νόμοι αυτοί δεν προστατεύουν την εικόνα των ατόμων με αναπηρία στα ΜΜΕ – ενώ είναι γνωστό ότι ο τρόπος που τα ΜΜΕ παρουσιάζουν τα άτομα με αναπηρία επηρεάζει σημαντικά την αντίληψη που έχουν τα άτομα χωρίς αναπηρία για τα άτομα με αναπηρία στη ζωή.

Είναι γεγονός ότι η διαφήμιση που προβάλλει τη σωματική τελειότητα έχει οδηγήσει στον αποκλεισμό των ατόμων με αναπηρία από τις διαφημιστικές εικόνες. Ο φόβος μήπως ενοχληθεί το κοινό κάνει τους παραγωγούς διαφημίσεων να διστάζουν να χρησιμοποιήσουν άτομα με αναπηρία ως μοντέλα. Οι σπάνιες εικόνες της αναπηρίας αφορούν κυρίως άτομα σε αναπηρικά αμαξίδια: η διαφήμιση είναι ένα οπτικό μέσο που έχει ανάγκη από ένα κλειδί κατανόησης, όπως είναι το αναπηρικό αμαξίδιο, για να χαρακτηρίσει την αναπηρία ως μέρος της διαφορετικότητας.

Ο κος Lyle πιστεύει ότι η βιομηχανία της διαφήμισης συμβάλλει στη δημιουργία διακρίσεων κατά δύο τουλάχιστον τρόπους: πέρα από την απόκρυψη της αναπηρίας από το κοινό, συχνά αγνοεί το ρόλο των ατόμων με αναπηρία ως καταναλωτών. Δεύτερον, ορισμένοι παραγωγοί διαφημίσεων, ιδίως φιλανθρωπικών, δίνουν μια πολύ λανθασμένη εικόνα των ατόμων με αναπηρία με σκοπό να επιτύχουν την παροχή κονδυλίων. Η παρουσίαση της αναπηρίας στις φιλανθρωπικές διαφημίσεις μπορεί να αποτελέσει μεγάλο πρόβλημα. Ο ομιλητής σημειώνει ότι παρά τις διαμαρτυρίες των αναπηρικών οργανώσεων, συνεχίζεται η εκμετάλλευση εικόνων που εστιάζουν στους “σούπερ-ήρωες με αναπηρία”. Αυτή η προσέγγιση δεν κάνει τίποτε άλλο παρά να τονίζει την “ανικανότητα” των άλλων ατόμων με αναπηρία.

Εδώ και λίγο καιρό, η φιλανθρωπική διαφήμιση τείνει να επιμένει πάνω στις “ικανότητες” μάλλον παρά στις “ανικανότητες” του ατόμου με αναπηρία. Ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση αλλά που ενέχει τον κίνδυνο να επισκιάσει την ανάγκη για αλλαγή και να διαιωνίσει την ιδέα ότι τα άτομα αυτά έχουν την ανάγκη των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων. *“Η έμφαση δίνεται σαφώς στα άτομα με αναπηρία και όχι στην κοινωνία, μέσα στην οποία ζούμε, που προκαλεί την αναπηρία – ακριβώς το αντίθετο από αυτό που θα έπρεπε να γίνεται”*. Αυτό είναι ένα κακό μάρκετινγκ των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων που συμμετέχουν τα ίδια σ’ αυτό που ο κος Lyle ονομάζει “διεργασία αναπηροποίησης”.

Το πρόβλημα αυτών των “αναπηροποιητικών” εικόνων είναι ότι έχουν επινοηθεί από άτομα χωρίς αναπηρία. Μέχρι πρόσφατα, τα άτομα με αναπηρία ελάχιστα λόγο είχαν στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται στα ΜΜΕ και στη διαφήμιση. Ως ελαφρυντικό για τους παραγωγούς διαφημίσεων, ο κος Lyle αναγνωρίζει ότι δεν γνωρίζουν τι περιμένουν από αυτούς τα άτομα με αναπηρία. Κάποιες επικρίσεις που έχουν διατυπωθεί από καταναλωτές με αναπηρία, θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη από τους παραγωγούς.

Αυτό που θέλουν τα άτομα με αναπηρία είναι να αντιμετωπίζονται με σεβασμό από τα ΜΜΕ. Να υπάρχει σεβασμός για τη διαφορετικότητα της αναπηρίας, σεβασμός για τις απόψεις τους, να τους συμβουλευονται, να σέβονται τις ικανότητές τους και κυρίως να συμμετέχουν επαγγελματίες με αναπηρία στον τομέα των ΜΜΕ. Οι παραγωγοί διαφημίσεων οφείλουν να συμπεριλαμβάνουν συχνότερα άτομα με αναπηρία στις παραγωγές τους, γιατί αυτό θα βοηθήσει την κοινωνία να αναγνωρίσει ότι η αναπηρία είναι μια “φυσιολογική” και σημαντική πτυχή της κοινωνίας μας. Με την εξαίρεση κάποιων πολύ καλών παραδειγμάτων, η πλειοψηφία των διαφημιστών δεν το κάνει. Γιατί; Από φόβο ότι θα μειωθεί η αποτελεσματικότητά της διαφήμισής τους, ότι το αγαθό που προωθούν θα συνδεθεί αποκλειστικά με την αναπηρία, και κυρίως επειδή δεν αισθάνονται ότι τους αφορά η θέση των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία. Εκείνο που τους ενδιαφέρει είναι να φτιάξουν τα καλύτερα φιλμ που μπορούν.

Η καλή διαφήμιση έχει σκοπό να εξασφαλίσει πιστούς καταναλωτές. Μερικές όμως εταιρείες έχουν αρχίσει να βλέπουν τους εν δυνάμει πελάτες στους οποίους απευθύνονται οι σωστές

διαφημιστικές εικόνες που δεν σιγματίζουν κανένα. Έρευνα έχει δείξει ότι οι καταναλωτές με αναπηρία είναι συνήθως πιο πιστοί σε ένα αγαθό από τους άλλους καταναλωτές. Οι διαφημιστές αρχίζουν να αντιλαμβάνονται ότι τα άτομα με αναπηρία είναι καταναλωτές όπως κάθε άλλος.

Άλλες συντηρητικές κριτικές, εκτιμούν ότι κάθε διαφήμιση που παρουσιάζει άτομο με αναπηρία, εκτός αν ο στόχος είναι να συγκεντρώσει χρήματα, συνιστά εκμετάλλευση της εικόνας του ατόμου με αναπηρία. Επίσης υπάρχουν κριτικές από άτομα που θεωρούν ότι καλλιεργείται συμπάθεια προκειμένου να τους πείσουν να αγοράσουν ένα συγκεκριμένο προϊόν. Τα άτομα με αναπηρία απαντούν ότι δεν πρόκειται για εκμετάλλευση αν έχουν δώσει τη συγκατάθεσή τους για τη διαφήμιση και αν έχουν πληρωθεί σωστά. Όσο αφορά στην ένταση της διάστασης της αναπηρίας, είναι χρήσιμο να συμπεριλαμβάνονται συστηματικά στις διαφημίσεις άτομα με αναπηρία; Ναι, αν οι διαφημίσεις επικεντρώνονται στις ικανότητες και τα ταλέντα των ατόμων. Μπορούν τότε να αυξήσουν την ορατότητα των ατόμων με αναπηρία και να εξοικειώσουν το κοινό με τις διάφορες κατηγορίες αναπηριών. Επίσης μπορούν να συμβάλλουν έτσι ώστε τα άτομα με αναπηρία να ξεπεράσουν την αίσθηση της απομόνωσής τους προβάλλοντας τη δυνατότητα αμοιβαίων σχέσεων μεταξύ ατόμων με και χωρίς αναπηρία. Μπορούν επίσης να δείξουν στο κοινό άτομα με αναπηρία που κατέχουν ψηλές θέσεις.

Για τον σκοπό αυτό, επιχειρήσεις και πελάτες πρέπει να αναζητήσουν από κοινού νέους δρόμους. Να επιδιώξουν την πρωτοτυπία, να μην παρουσιάζουν άτομο με αναπηρία σε μια διαφήμιση, αν αυτό κινδυνεύει να φανεί παράδοξο σε σχέση με το μήνυμα που θέλει να περάσει η διαφήμιση.

Συμπερασματικά, ο κος Lyle επαναλαμβάνει ότι ο τομέας των ΜΜΕ πρέπει να είναι καλά ενημερωμένος για την αναπηρία, και εκτιμά ότι αν ο τομέας αντιλαμβανόταν το δυναμικό αυτής της αγοράς, θα υπήρχαν πολύ περισσότερα άτομα με αναπηρία στις διαφημίσεις. Αυτό θα ήταν κέρδος για όλους: τους παραγωγούς διαφημίσεων, τις φιλανθρωπικές οργανώσεις, τις επιχειρήσεις και κυρίως τα άτομα με αναπηρία.

Carlos Biern - Διευθυντής των συμπαραγωγών του BRB Internacional - Ισπανία

Ο κος Biern παρουσιάζει ένα πολύ δημοφιλές ισπανικό πρόγραμμα κινούμενων σχεδίων όπου ο ήρωας είναι ένα τυφλό αγόρι. Είναι ένα καλό παράδειγμα θετικής παρουσίασης που αποτελεί συγχρόνως μια προφανώς επικερδή επιχείρηση.

Ο κος Biern είναι επαγγελματίας της εμπορικής παραγωγής κινούμενων σχεδίων. Παράγει φιλμ και ταινίες μικρού μήκους που διανέμονται σε διεθνές επίπεδο. Το “Nicolas”, μια συμπαραγωγή με το BRB, δημιουργήθηκε πριν από δύο χρόνια και γνώρισε μεγάλη επιτυχία. Έχουν μεταδοθεί 26 ημίωρα επεισόδια σε μια ομάδα-στόχο παιδιών 6-10 ετών.

Πρόκειται για την ιστορία ενός αγοριού, με αισθητηριακή αναπηρία (τυφλότητα), που μετακομίζει σε μια νέα γειτονιά και αντιμετωπίζει διάφορες προκλήσεις: καινούργιους φίλους, καινούργιο σχολείο, καινούργιο οδηγό-σκύλο. Είναι η πρώτη σειρά στον κόσμο όπου ο ήρωας είναι ένα μικρό τυφλό αγόρι και που δεν παρουσιάζεται ως “σούπερ-ήρωας”. Η ιδέα γι’ αυτή την σειρά προήλθε από την Ένωση Τυφλών της Ισπανίας (ONCE) και από την Ισπανική Τηλεόραση

που ήθελε να διορθώσει την πρώτη εντύπωση που έχουν τα παιδιά για την αναπηρία, εντύπωση ότι είναι κάτι παράξενο, φόβος, άγνοια για το πώς να συμπεριφερθούν.

Παρουσιάζεται λοιπόν η καθημερινή ζωή του Νικόλα, που είναι ένα 10χρονο παιδί έξυπνο, αστείο και πάντα κεφάτο. Τον βλέπουμε να κάνει “σέρφιγκ” στο διαδίκτυο, να μαγειρεύει, να συμμετέχει στη ζωή της ομάδας – με το δικό του ρυθμό, με τις δυσκολίες και τις επιτυχίες του. Το να είσαι τυφλός είναι ένα πρόβλημα, όχι όμως ανικανότητα να ζήσεις όπως ένα άτομο χωρίς αναπηρία. Η γνώση και οι κοινωνικές συνήθειες διαμορφώνονται κατά την παιδική ηλικία. Είναι άλλωστε γνωστή η επίδραση της τηλεόρασης στα παιδιά. Έχει λοιπόν μεγάλη σημασία η τηλεόραση να παρουσιάζει τη ζωή με ένα ρεαλιστικό τρόπο και να εκπληρώνει τον εκπαιδευτικό και παιδαγωγικό της ρόλο. Είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο για εκπαίδευση και για κατάρτιση των στερεοτύπων προβάλλοντας θετικά πρότυπα. Αν θέλουμε το μήνυμα να έχει αποτέλεσμα και να φτάσει στα παιδιά, τα προγράμματα πρέπει ταυτόχρονα να είναι εκπαιδευτικά και ψυχαγωγικά. Αν και το σενάριο και το μοντάζ απαίτησαν πολλή δουλειά (ιδίως κατά τη φάση της έρευνας, που διευκολύνθηκε πολύ από τη συνεργασία με την Ένωση Τυφλών της Ισπανίας - ONCE) προκειμένου η σειρά να παραμείνει κοντά στην πραγματική ζωή ενός τυφλού ατόμου, ο επιδιωκόμενος σκοπός επιτεύχθηκε. Πράγματι, η σειρά “Nicolas”, προσφέρει διασκέδαση, ταυτόχρονα όμως προβάλλει και την αξία της ένταξης ενός ατόμου με αναπηρία στην καθημερινή ζωή. Οι μικροί τηλεθεατές ανακάλυψαν ότι ένα τυφλό άτομο μπορεί να ζει παρόμοια ζωή με τη δική τους, ακόμη και να ασχολείται με τα ίδια αθλήματα. Ανακάλυψαν τι είναι Braille, τη χρησιμότητα των οδηγών-σκύλων και κατάλαβαν τις ανάγκες αυτών των ατόμων.

Η σειρά αυτή είχε τεράστια επιτυχία, επαναλήφθηκε 2 φορές και η θεαματικότητά της ήταν πολύ μεγάλη. Καλύφθηκε σε μεγάλη έκταση από όλα τα άλλα μέσα που χαιρέτησαν τον εκπαιδευτικό και ψυχαγωγικό χαρακτήρα της. Προβλήθηκε σε περίπου 40 χώρες σε όλο τον κόσμο, αλλά μόνο σε 2 χώρες στην Ευρώπη. Και εδώ εντοπίζεται το πρόβλημα: φαίνεται ότι τα περισσότερα εθνικά τηλεοπτικά κανάλια προτιμούν να αγοράζουν αμερικανικές και ιαπωνικές σειρές, που το χαρακτηριστικό της βίας έχει σχεδόν την αποκλειστικότητα.

Ο κος Diern αναφέρει τέλος ότι αυτή η σειρά είναι διαθέσιμη σε μορφή βιντεοκασετών, που έχουν προσαρμοστεί (υποτίτλους, νηπτική περιγραφή, κλπ.) για νέους με αναπηρία

Alison Wilde – Πανεπιστήμιο Leeds

Συγγραφέας ενός εμπειρικού ερευνητικού προγράμματος σχετικά με την παρουσίαση της αναπηρίας από τα ΜΜΕ, η κα Wilde επικεντρώνει κυρίως την παρέμβασή της στην παρουσίαση της αναπηρίας σε έργα φαντασίας. Δίνει παραδείγματα καλής και κακής παρουσίασης της αναπηρίας σε βρετανικά και αμερικανικά έργα φαντασίας, που επιτρέπουν να αναλυθεί η επίδρασή τους πάνω στο κοινό των ΜΜΕ.

Η κα Wilde θέτει επίσης ερωτήματα σχετικά με τη χρησιμοποίηση από Αμερικανούς και Βρετανούς συγγραφείς του κοινωνικού μοντέλου της αναπηρίας που παρουσιάζει την αναπηρία ως κοινωνικό πρόβλημα. Πιστεύει ότι η εφαρμογή αυτή διευκολύνει την παρουσίαση της αναπηρίας στα έργα φαντασίας. Μιλώντας για την αναπηρία, η κα Wilde προτιμά να χρησιμοποιεί τον όρο “έλλειψη ικανότητας”.

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ IV:

Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΜΕ

Βασικά σημεία συζήτησης

Τα ΜΜΕ, σε συνεργασία με τις οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία, πρέπει να οργανώνουν σεμινάρια κατάρτισης με σκοπό την ευαισθητοποίηση σε θέματα αναπηρίας, ώστε να αποφεύγονται τα στερεότυπα και ο στιγματισμός;

Στις σπουδές δημοσιογραφίας και άλλων επαγγελμάτων στον τομέα των ΜΜΕ πρέπει να περιλαμβάνονται σεμινάρια ευαισθητοποίησης σε θέματα αναπηρίας;

Πώς μπορούν τα ΜΜΕ να ενισχύσουν τις ευκαιρίες απασχόλησης εργαζομένων με αναπηρία;

Ποια μέτρα πρέπει να ληφθούν για να δοθεί υποστήριξη στο προσωπικό με αναπηρία;

Συντονιστής Patrick Worms - Αντιπρόεδρος της Ogilvy Public Relations Worldwide - Βέλγιο

Wendy Harre – Προϊσταμένη Μονάδας Διαφορετικότητας του BBC

Η κα Harre διαθέτει μεγάλη πείρα σε θέματα “διαφορετικότητας” και κατέχει θέση στρατηγικής ευθύνης στους κόλπους του BBC. Σκιαγράφησε την πολιτική του BBC για την απασχόληση ατόμων με αναπηρία και συγκεκριμένες πρωτοβουλίες που πάρθηκαν από το συγκεκριμένο μέσο, που είναι ένα από τα πιο προοδευτικά ΜΜΕ στον τομέα αυτόν.

Η κα Harre αρχίζει με μια παρουσίαση της κατάστασης στο Ηνωμένο Βασίλειο: 11,7 εκατομμύρια άτομα με αναπηρία, νομοθεσία από το 1995 που καλύπτει την απασχόληση, την πρόσβαση στα κτίρια, σε αγαθά και υπηρεσίες, και προσεχώς στις συγκοινωνίες, ισχυρό αναπηρικό κίνημα, κρατική οικονομική ενίσχυση. Εκτιμά λοιπόν ότι η απασχόληση ατόμων με αναπηρία δεν συνιστά απαραίτητα πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση για τους εργοδότες. Η νομοθεσία, που δεν είναι τέλεια καθώς βασίζεται μόνο στα ανθρώπινα δικαιώματα, είναι όμως ισχυρή γιατί εγγυάται την ισότητα δικαιωμάτων στην απασχόληση και επιβάλλει μια ολόκληρη σειρά υποχρεώσεων στους εργοδότες όπως υλικές προσαρμογές, ανακατανομή καθηκόντων, προσαρμογή του ωραρίου κλπ.

Από τα 5,5 εκατομμύρια ατόμων με αναπηρία του ενεργού πληθυσμού, τα 2,3 εκατομμύρια έχουν απασχόληση. Τα άτομα με αναπηρία εκπροσωπούν το 18% του εργατικού δυναμικού, και το 0,8% αυτών απασχολούνται στον τομέα των ΜΜΕ. Η κα Harre παρουσιάζει στη συνέχεια τους λόγους που ώθησαν το BBC να προβεί σε αλλαγές: να τηρήσει τις νομοθετικές του υποχρεώσεις,

να σταθεί στο ύψος της φήμης του ως καλού εργοδότη, και τέλος να εξασφαλίσει την συνέπεια της πολιτικής του στον τομέα της απασχόλησης με όσα παρουσιάζει στο κοινό του και στα προγράμματά του.

Πριν ξεκινήσει κανείς μια αλλαγή, πρέπει αρχικά να καθορίσει τη στρατηγική και να θέσει τους στόχους. Για το BBC οι στόχοι ήταν να αυξήσει τον αριθμό των εργαζομένων με αναπηρία, να εφαρμόσει τις καλύτερες πρακτικές και να ανταποκριθεί στις νομικές υποχρεώσεις. Ακολούθησε η κατάστροψη της πολιτικής: το BBC συνέταξε οδηγίες σχετικά με την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία. Αυτό απαιτούσε μακρά και εντατική ερευνητική εργασία και διαβουλεύσεις με το προσωπικό, την διευθυντική στελέχη και τα άτομα με αναπηρία. Θεμελιώδη σημασία είχε και η έγκριση από την Διεύθυνση. Οι οδηγίες καλύπτουν όλους τους τομείς: πρόσληψη, κατάρτιση, προαγωγή, κατάργηση θέσεων και διατήρηση της απασχόλησης.

Αφού καθορίστηκε η πολιτική, ετοιμάστηκαν τα τρία εργαλεία που είναι απαραίτητα για την εφαρμογή της: κατάρτιση, υπηρεσία τοποθέτησης και παρακολούθηση. Η κατάρτιση ήταν ειδική για κάθε θέση εργασίας και ανταποκρινόταν στις πραγματικές ανάγκες. Το “Extend” ήταν ένα πρόγραμμα τοποθέτησης ατόμων με αναπηρία και αποσκοπούσε στην εξεύρεση μακροπρόθεσμης απασχόλησης. Υπό την διεύθυνση του Κέντρου Διαφορετικότητας, συνετέλεσε στην αλλαγή του BBC επιτρέποντας την είσοδο μεγάλου αριθμού ατόμων με αναπηρία και αποδεικνύοντας την αξία του. Η χρησιμότητά του έχει αποδειχτεί. Για την παρακολούθηση, το BBC έκανε μια έρευνα που έφερε στο φως τις ανάγκες, ιδίως ως προς την προσβασιμότητα, και προχώρησε στην ικανοποίησή τους. Η παρακολούθηση ασχολήθηκε επίσης με την πρόσληψη. Τέλος, υιοθετήθηκε το πολύ χρήσιμο Κεντρικό Σύστημα Υποστήριξης.

Τα BBC διατηρεί αποθεματικό πόρων για την υποστήριξη όσο αφορά στη δυνατότητα πρόσβασης, συμπληρώνοντας έτσι τις ανεπαρκείς κρατικές επιχορηγήσεις. Έτσι καμιά υπηρεσία του BBC δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι η στήριξη των υπαλλήλων με αναπηρία της στοιχίζει υπερβολικά. Το κεντρικό αυτό σύστημα συντονίζει τις βοηθητικές τεχνολογίες, περιλαμβάνει μια μονάδα εργονομίας και ένα σύμβουλο αναπηρίας. Τώρα που οι υποδομές υπάρχουν, το BBC στρέφεται προς το μέλλον: προσέχει και σέβεται τις διάφορες κατηγορίες ατόμων με αναπηρία και τις εμπειρίες τους, χρησιμοποιώντας το μέγεθος της αγοράς του προσπαθεί να πείσει τους κατασκευαστές να κάνουν τις τεχνολογίες της επικοινωνίας προσβάσιμες, εγγυάται ότι η φωνή των ατόμων με αναπηρία θα ακούγεται χάρη στις εκπομπές του.

Juan Ma Casado Salinas - Διευθυντής Θεσμικών Σχέσεων – Ραδιοτηλεόραση της Ανδαλουσίας (RTVA) – Ισπανία

Η ραδιοφωνία και τηλεόραση της Ανδαλουσίας έχει δεσμευτεί για την αντιμετώπιση του σιγματισμού και των διακρίσεων εις βάρος των ατόμων με αναπηρία. Ο κος Salinas εξηγεί πως, με συνεχή διάλογο με τις οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία και με την απασχόληση ατόμων με αναπηρία, η RTVA βελτίωσε την εικόνα της αναπηρίας προς το κοινό της.

Η RTVA είναι μια σημαντική δημόσια υπηρεσία επικοινωνίας η οποία, στον αγώνα της υπέρ της ένταξης των ατόμων με αναπηρία, λαμβάνει υπόψη τη γνώμη των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία, τις νομικές υποχρεώσεις, και φυσικά τους οικονομικούς της περιορισμούς. Ο

στόχος της είναι διπτός: να διευκολύνει την πρόσβαση των ατόμων με αισθητηριακή αναπηρία στον κόσμο της εικόνας και του ήχου και να βελτιώσει την εικόνα των ατόμων με αναπηρία. Για την επίτευξη των στόχων, η RTVA έκρινε αναγκαίο να κάνει ορατά τα άτομα με αναπηρία, τόσο με ενεργό τρόπο μέσα από τα προγράμματά της όσο και ως κοινό.

Ο κος Salinas ασχολήθηκε επί 13 χρόνια με τη διεξαγωγή μιας έρευνας που έδειξε την σημαντική εξέλιξη της εικόνας των ατόμων με σύνδρομο Down. Ως απόδειξη έδωσε το παράδειγμα ενός ατόμου με σύνδρομο Down, του οποίου η εξέλιξη φάνηκε στα πρώτα ρεπορτάζ, στη συνέχεια το πρόσωπο αυτό έπαιρνε μέρος σε τηλεοπτικές συζητήσεις και τέλος, αποκτώντας πτυχίο Πανεπιστημίου, εντάχθηκε στην αγορά εργασίας στον οπτικοακουστικό τομέα. Σε λίγους μήνες θα συμμετέχει τακτικά σε ένα δημοφιλές ραδιοφωνικό πρόγραμμα όπου θα εκφράζει τις απόψεις του με ίσους όρους με τους άλλους προσκεκλημένους. Αυτή η εμπειρία είναι για τον κος Salinas μια δημόσια αναγνώριση των προόδων που πραγματοποιούν τα άτομα με αναπηρία.

Επίσης, εδώ και μία δεκαετία, η RTVA μεταδίδει ένα ενημερωτικό πρόγραμμα που απευθύνεται ειδικά σε άτομα με προβλήματα ακοής, όπου η εικόνα και η φωνή συνδυάζονται με υποτίτλους και με διερμνεΐα στη νοηματική γλώσσα. Η πρωτοτυπία του προγράμματος αυτού έγκειται στο γεγονός ότι παράγεται σε συνεργασία με την Ομοσπονδία Κωφών της Ανδαλουσίας, η οποία έχει ιδρύσει μια εταιρεία παραγωγής που καταρτίζει κωφούς στις διάφορες ειδικότητες του οπτικοακουστικού τομέα. Οι κωφοί ζητούν να χρησιμοποιείται πιο συστηματικά η νοηματική γλώσσα. Ο κος Salinas πιστεύει ότι ο υποτιτλισμός είναι καταλληλότερος, γιατί η πολύ συχνή παρουσία διερμνεΐα νοηματικής κινδυνεύει να προκαλέσει γενική κοινωνική απόρριψη των ατόμων με προβλήματα ακοής. Ο κος Salinas διαμαρτύρεται για το κόστος του υποτιτλισμού που είναι υπερβολικά υψηλό για πολλούς περιφερειακούς τηλεοπτικούς σταθμούς. Απευθύνει έκκληση να αναληφθεί πρωτοβουλία για επιχορήγηση του υποτιτλισμού και για συνεργασία μεταξύ των διαφόρων τηλεοπτικών καναλιών σ' αυτό το θέμα. Ελπίζει επίσης ότι η ανάπτυξη της ψηφιακής τηλεόρασης θα διευκολύνει τη χρησιμοποίηση της ηχητικής περιγραφής.

Το 2001, η RTVA υπέγραψε σύμβαση συνεργασίας με την Συνομοσπονδία ατόμων με σωματική αναπηρία για να ρυθμίσει τα θέματα της παρουσίας τους στα προγράμματα και να συμβάλει στην κατάργηση των αρχιτεκτονικών εμποδίων. Όμως εξαιτίας των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα άτομα αυτά όσο αφορά στην πρόσβαση τους στην εκπαίδευση δεν υπάρχουν ακόμη αρκετοί ειδικοί στους τομείς που πραγματεύονται οι εκπομπές. Πολλά νομικά κατοχυρωμένα μέτρα ευνοούν την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία αλλά η αποτελεσματικότητα του συστήματος αυτού δεν επιτυγχάνεται στις μεγάλες επιχειρήσεις ή τις επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα. Η RTVA επιφυλάσσει 3% της προσφοράς της σε θέσεις εργασίας σε άτομα με αναπηρία. Όμως η έλλειψη πρόσβασης στην εκπαίδευση και σε κατάλληλη κατάρτιση εμποδίζει σημαντικά την απασχόλησή τους στον οπτικοακουστικό τομέα που απαιτεί υψηλή εξειδίκευση.

Για την RTVA, το να κάνει πιο ορατούς τους δημοσιογράφους με αναπηρία είναι αναγκαίο για να επιταχύνει την ένταξή τους στα ΜΜΕ. Με αυτό το πνεύμα προσλήφθηκε μια τυφλή δημοσιογράφος για να παρουσιάζει το δελτίο ειδήσεων. Πριν παραδώσει το μικρόφωνο στην κα Nuria del Saiz Gaitan, ο κος Salinas επαίνεσε τον επαγγελματισμό των τεχνικών και δημοσιογράφων με αναπηρία, προτρέποντας τις επιχειρήσεις να προσλαμβάνουν περισσότερα άτομα με αναπηρία, δεδομένου ότι είναι απαραίτητο για τα άτομα με αναπηρία να είναι ορατά σε όλες τις πτυχές της ζωής.

Η Nuria del Saiz Gaitan ανακοινώνει την εμπειρία της ως τυφλή δημοσιογράφος της RTVA όπου παρουσιάζει το δελτίο ειδήσεων, στο κεντρικό πρόγραμμα του καναλιού. Εξηγεί με ποιον τρόπο, με τη βοήθεια της τεχνολογίας και χάρη στην καλή συνεργασία με ολόκληρη την ομάδα παραγωγής, παρουσιάζει εδώ και 5 χρόνια με επιτυχία το δελτίο ειδήσεων διάρκειας 15 λεπτών.

Hiltrud Fischer-Taubert – Συντάκτης του Zweites Deutsches Fernsehen (ZDF) – Γερμανία

Η κα Fischer-Taubert παρουσιάζει την άποψη αυτού του γερμανικού δημόσιου τηλεοπτικού σταθμού και περιγράφει την επίδραση της γερμανικής κυβέρνησης στην πολιτική πρόσληψης που ακολουθεί τώρα στο ZDF.

Για να καταλάβει κανείς την κατάσταση των ατόμων με αναπηρία μέσα στο ZDF πρέπει να γνωρίζει ορισμένα πράγματα για τις γενικές συνθήκες απασχόλησης στη Γερμανία. Σύμφωνα με την γερμανική κοινωνική νομοθεσία, τουλάχιστον 5% του εργατικού δυναμικού μιας επιχείρησης πρέπει να είναι άτομα με αναπηρία. Αν αυτό το ποσοστό είναι κάτω από το 5%, ο εργοδότης είναι υποχρεωμένος να πληρώσει ένα αντισταθμιστικό φόρο, το σύνολο του οποίου επενδύεται σε μέτρα ένταξης υπέρ των ατόμων με αναπηρία.

Αυτή τη στιγμή το ZDF δεν φθάνει το ποσοστό του 5%. Στους 3.600 υπαλλήλους που απασχολεί το ZDF οι 180 έχουν αναπηρία, ποσοστό δηλαδή 4,7%, ενώ πριν από μερικά χρόνια το ποσοστό έφτανε το 6%. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι πέρυσι οι υπάλληλοι με αναπηρία του ZDF απέκτησαν τη δυνατότητα να συνταξιοδοτηθούν πριν από την ηλικία των 60 χρόνων για λόγους αναπροσαρμογής της ανεργίας. Επιπλέον, άλλαξαν τα κριτήρια και τώρα είναι δυσκολότερο ένα άτομο να πάρει ποσοστό αναπηρίας 50%, που είναι απαραίτητο για να καταταγεί στην κατηγορία του “εργαζόμενου με αναπηρία”.

Οι περισσότεροι εργαζόμενοι με αναπηρία του ZDF απέκτησαν την αναπηρία κατά τη διάρκεια της ζωής τους από κάποιο ατύχημα ή ασθένεια. Αυτό αφορά κυρίως τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας, οι οποίοι γενικώς μπορούν να διατηρήσουν τη θέση τους χάρη στην κατάλληλη ανθρώπινη και τεχνική υποστήριξη. Βεβαίως υπάρχουν και νέοι εργαζόμενοι που απέκτησαν αναπηρία κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής τους ζωής στο ZDF - πρόκειται ως επί το πλείστον για συντάκτες, αθλητικούς ρεπόρτερ, υπαλλήλους διοικητικών υπηρεσιών και παραγωγής.

Βάσει της νομοθεσίας για την αναπηρία, μία σύμβαση για τις κοινωνικές παροχές των εργαζομένων με αναπηρία υιοθετήθηκε το 1979 από το ZDF. Η σύμβαση αυτή εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο προστασίας και υποστήριξης: κατάλληλο χώρο εργασίας, ευέλικτο ωράριο, βοήθεια όταν είναι απαραίτητη, προνομοιακή αντιμετώπιση για τις υψηλόβαθμες θέσεις, κατάρτιση και προστασία των δικαιωμάτων τους από το Συνήγορο του Πολίτη. Χάρη σε αυτήν την σύμβαση περισσότερα άτομα με αναπηρία προσλήφθηκαν τα προηγούμενα χρόνια από το ZDF.

Αν και το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εργασίας κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες για τη δημιουργία 50.000 νέων θέσεων εργασίας για άτομα με αναπηρία, το ποσοστό ανεργίας των ατόμων αυτών παραμένει μεγαλύτερο από το μέσο όρο. Το ZDF έκανε και αυτό ιδιαίτερες προσπάθειες για να συμπεριλάβει εργαζόμενους με αναπηρία: έδωσε έμφαση στην κατάρτιση

που είναι η βάση της ισότητας ευκαιριών. Οργάνωσαν πρακτικά μαθήματα και προγράμματα κατάρτισης και ένα στα 15 άτομα που καταρτίζονταν είχε αναπηρία. Το κανάλι κυρίως όμως συνεργάστηκε στενά με τον οργανισμό ενημέρωσης και συμβουλευτικής “RH-Integra”, στο διοικητικό συμβούλιο του οποίου το ZDF εκπροσωπείται με το Συνήγορό του σε θέματα αναπηρίας.

Ο “RH-Integra” αποτελεί γέφυρα μεταξύ των εργαζομένων και των επιχειρηματιών συμβουλευόντας τα άτομα με αναπηρία σχετικά με τις ευκαιρίες απασχόλησης και τις επιχειρήσεις σχετικά με όλα τα θέματα που αφορούν την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία. Το σύστημα αυτό αποδείχτηκε όχι πολυδάπανο και πολύ αποτελεσματικό.

Ως παραδείγματα, παρουσιάζονται δύο σύντομα βίντεο. Το ένα δείχνει την εργασία ενός ατόμου με αναπηρία σε υπεύθυνη θέση και το άλλο τον “RH-Integra”.

Τελειώνοντας την εισήγησή της, η κα Fischer-Taubert παρουσιάζει την ομάδα της που αποτελείται από δύο συντάκτες και ένα βοηθό. Ο ένας από τους συντάκτες έχει αισθητηριακή αναπηρία (πρόβλημα όρασης) και οι ανεξάρτητοι συνεργάτες τους είναι δημοσιογράφοι με αναπηρία. Αν σήμερα η εκπομπή της παρουσιάζεται από ένα άτομο χωρίς αναπηρία, γεγονός για το οποίο μπορεί να επικριθεί, αυτό οφείλεται στο ότι δε βρέθηκε μέχρι σήμερα κατάλληλος παρουσιαστής με αναπηρία. Το ZDF μένει πιστό στην αρχή του να επιβάλλει τους ίδιους επαγγελματικούς κανόνες σε όλους, είτε ο υποψήφιος έχει αναπηρία είτε όχι. Το αντίθετο θα αποτελούσε διάκριση.

Olivier Harland – France Televisions – Μονάδα Διαφορετικότητας - Γαλλία

Επιφορτισμένος με την εναρμόνιση των προγραμμάτων στα κανάλια της Γαλλικής Ραδιοτηλεόρασης, ο κος Harland παρουσιάζει το έργο του στη Μονάδα Διαφορετικότητας, ιδίως σε σχέση με την ανταλλαγή προγραμμάτων για την αναπηρία. Παρουσιάζει επίσης την λειτουργία της Μονάδας του ως παρατηρητηρίου των MME και της αναπηρίας.

Ο κος Harland και ο κος Laplace υπενθυμίζουν πώς, από το 1997, η δημόσια γαλλική τηλεόραση ανέπτυξε την εικόνα των ατόμων με αναπηρία μέσα από πολλές εκπομπές και προγράμματα: ενημερωτικό μαγαζίνο για τις εκστρατείες υπέρ της δυνατότητας πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στις πόλεις, ρεπορτάζ στα πλαίσια των δελτίων ειδήσεων, ντοκιμαντέρ για τους Παραολυμπιακούς Αγώνες, ετήσια εκπομπή 30 ωρών – Telethon – για την συλλογή χρημάτων για την έρευνα και για τη βελτίωση της καθημερινής ζωής των ατόμων με βαριές αναπηρίες.

Το 2001, η France Televisions δημιουργεί μια μονάδα επιφορτισμένη με προγράμματα πάνω στη διαφορετικότητα. Ο στόχος είναι να προωθηθεί η διαφορετικότητα στις εκπομπές για τους νέους, τα έργα φαντασίας και τα μαγαζίνια και να γίνει μια προσπάθεια να ενταχθούν στα γενικά προγράμματα. Η διαφορετικότητα αφορά τον καθένα, άνδρες, γυναίκες, νέους, που αντιμετωπίζουν προβλήματα ένταξης ή συμμετοχής στη συλλογική ζωή, συμπεριλαμβανομένων και των ατόμων με αναπηρία. Η France Televisions για να επιτύχει το στόχο αυτό, χρησιμοποιεί πολλούς τρόπους: αρχικά με τη συμμετοχή της στη Διεθνή Αγορά Προγραμμάτων, η οποία διαθέτει λίστα των προγραμμάτων που μεταδίδονται από τα ευρωπαϊκά κανάλια σχετικά με τη

διαφορετικότητα και διανέμει ένα κατάλογο με όλες τις εκπομπές που αφορούν τη διαφορετικότητα και που έχουν μεταδοθεί από τα γαλλικά κανάλια. Στη συνέχεια, ίδρυσε μια ευρωπαϊκή τράπεζα δεδομένων με τους διάφορους τρόπους με τους οποίους τα ευρωπαϊκά κανάλια προσεγγίζουν την αναπηρία και περιλαμβάνει αντίγραφα των εκπομπών αυτού του είδους και έτσι μπορούν να τεθούν στη διάθεση των ενδιαφερόμενων μονάδων προγραμμάτων. Τα άλλα ευρωπαϊκά τηλεοπτικά κανάλια, που προσελκύονται από αυτήν την πρωτοβουλία, τροφοδοτούν τακτικά την τράπεζα δεδομένων. Η Μονάδα Διαφορετικότητας λειτουργεί επίσης ως σύνδεσμος μεταξύ παραγωγών και διευθυντών οπτικοακουστικών προγραμμάτων και των διαφόρων γαλλικών τηλεοπτικών καναλιών. Για το σκοπό αυτό διαθέτει ένα ανταποκριτή σε κάθε διεύθυνση προγράμματος. Εξ άλλου, φέρνοντας σε επαφή μη επαγγελματίες με τους επαγγελματίες των οπτικοακουστικών μέσων, η μονάδα Διαφορετικότητας τους επιτρέπει να μεταδώσουν τα μηνύματά τους ενσωματώνοντάς τα σε προγράμματα. Άλλη δραστηριότητα της Μονάδας είναι ότι αναμεταδίδει πληροφορίες που προέρχονται από τον τομέα των ΜΚΟ για τα τηλεοπτικά προγράμματα και τις εκπομπές ειδήσεων. Τέλος, η Μονάδα εργάζεται για το αθλητικό τμήμα της France Televisions, ιδίως για να προετοιμάσει την κάλυψη των Παραολυμπιακών Αγώνων το καλοκαίρι του 2004 στην Αθήνα.

Μετά την παρουσίαση των διαφόρων δράσεων της Μονάδας Διαφορετικότητας, ο κος Harland δίνει ένα λεπτομερή κατάλογο των εκπομπών των τριών δημόσιων γαλλικών καναλιών που ενσωματώνουν τη διάσταση της αναπηρίας στις εκπομπές τους: τακτικά ρεπορτάζ στα εθνικά και περιφερειακά δελτία ειδήσεων, ένα εβδομαδιαίο θέμα αφιερωμένο στα άτομα με αναπηρία, τηλεοπτικές σειρές, ντοκιμαντέρ, μαγκαζίνα.

Πριν κλείσει την ομιλία του, ο κος Harland κάνει μια διευκρίνιση σχετικά με την πρόσβαση των κωφών και των βαρύνων. Σήμερα, μόνο 16% των προγραμμάτων της France Televisions είναι υποτιπλισμένα, αλλά το ποσοστό αυτό θα αυξηθεί στο 50% μέχρι το τέλος του 2006.

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ V:

Η ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΑ ΜΜΕ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΟΥΣ

Τα άτομα με αναπηρία, συμπεριλαμβανομένων και των ατόμων με αισθητηριακές αναπηρίες, παρακολουθούν συχνά τηλεόραση για ψυχαγωγία, ενημέρωση, πληροφόρηση και για να έχουν ένα είδος συντροφιάς. Η ψηφιακή τηλεόραση έχει τη δυνατότητα να κάνει την τηλεοπτική μετάδοση πιο προσιτή στα άτομα με αναπηρία. Σήμερα όμως, με την απουσία πολιτικής παρέμβασης, η αγορά αυτή αξιοποιεί τις δυνατότητες που υπάρχουν;

Βασικά σημεία συζήτησης:

Είναι δυνατό οι υπεύθυνοι για πολιτικές αποφάσεις, οι ιδιοκτήτες των ΜΜΕ και οι κατασκευαστές να θελήσουν να αποκλείσουν τα άτομα με αναπηρία από τη δυνατότητα να απολαύσουν τα ίδια δικαιώματα με τους άλλους πολίτες όσον αφορά στην πρόσβασή τους στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα;

Μπορεί να βοηθήσει στην εξεύρεση λύσης ή όχι ο αυστηρός διαχωρισμός των υπηρεσιών μετάδοσης και του εξοπλισμού λήψης;

Όσον αφορά στη δυνατότητα πρόσβασης, αρκεί η εθελοντική προσέγγιση ή χρειάζεται η επιβολή υποχρέωσης;

Μπορεί η επιβολή προτύπων να δώσει κάποιες απαντήσεις;

Υπάρχει κάποιο πλαίσιο που να λαμβάνει υπόψη του τις διάφορες προσεγγίσεις που υιοθετήθηκαν από ευρωπαϊκά κράτη καθώς και τα παραδείγματα ορθής πρακτικής;

Ποιο ρόλο μπορούν να παίξουν οι ιδιοκτήτες των ΜΜΕ προκειμένου η ψηφιακή τηλεόραση να γίνει πιο προσβάσιμη;

Ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος των εθνικών κυβερνήσεων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να γίνει η ψηφιακή τηλεόραση πιο προσβάσιμη στα άτομα με αναπηρία;

Συντονιστής: Gerry Stallard – Cenelec – Stallards Consultancy Services Ltd/Media Access

Leen Petre – Υπεύθυνη Ευρωπαϊκών Εκστρατειών – Βασιλικό Εθνικό Ινστιτούτο Τυφλών (RNIB) – Ηνωμένο Βασίλειο

Η κα Petre υπογραμμίζει τη σημασία του εξοπλισμού λήψης για τους τυφλούς και τα άτομα με μειωμένη όραση και θέτει διάφορα ερωτήματα σχετικά με την αυτόματη περιγραφή και την συμπληρωματική αφήγηση.

Ο στόχος της κας Petre είναι να κάνει την τηλεόραση προσβάσιμη στα 7,4 εκατομμύρια τυφλών και ατόμων με μειωμένη όραση στην Ευρώπη, για τα οποία το μέσο αυτό είναι πηγή ψυχαγωγίας, πληροφόρησης και τρόπος συμμετοχής στην κοινωνική ζωή. Μια έρευνα που διεξήγαγε το RNBI δείχνει ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο η τηλεόραση είναι το κύριο μέσο πληροφόρησης για το 94% των τυφλών. Πολλοί από αυτούς όμως έχουν ειδικές δυσκολίες να παρακολουθήσουν τηλεόραση και θα ήθελαν να γίνουν οι κατάλληλες προσαρμογές, ώστε να τους είναι δυνατόν να κάνουν καλύτερη χρήση. Οι προσαρμογές αυτές πρέπει να διερευνηθούν ενόψει της ανάπτυξης της ψηφιακής τηλεόρασης που σύντομα θα εξαπλωθεί στην Ευρώπη. Πολλές χώρες έχουν ήδη αναγγείλει την αλλαγή αυτή μεταξύ 2006 και 2010.

Για την κα Petre, η εμφάνιση της ψηφιακής τηλεόρασης προσφέρει μεγάλες δυνατότητες στη βελτίωση της πρόσβασης των ατόμων με τυφλότητα στην τηλεόραση. Με τον όρο όμως να είναι εγγυημένη η πλήρης και ίση πρόσβαση των ατόμων με μειωμένη όραση στις υπηρεσίες αυτές. Τρία είναι τα θέματα που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τα άτομα με μειωμένη όραση: η νηπτική περιγραφή, η πλοήγηση στην οθόνη και οι διασυνδέσεις. Η νηπτική περιγραφή συμπληρώνει τον υποτιπλισμό και συνίσταται σε μια συμπληρωματική αφήγηση μεταξύ των διαλόγων, που περιγράφει τη σκηνή, τη δράση, τα κοστούμια, τις εκφράσεις των ηθοποιών και βοηθεί σημαντικά στην παρακολούθηση της δράσης.

Προβάλλεται ένα απόσπασμα της ταινίας Χάρυ Πότερ – με νηπτική περιγραφή – για να δείξει τη χρησιμότητα του εξοπλισμού και τον τρόπο που δουλεύει. Όμως ο εξοπλισμός αυτός δεν είναι ακόμη διαθέσιμος παντού, με εξαίρεση μερικές χώρες, που με διαφορετικές τεχνικές τον χρησιμοποιούν. Η μετάδοσή του μέσω της ψηφιακής τηλεόρασης θα διευκολύνει την ανάπτυξή του. Άλλη δυνατότητα που προσφέρει η ψηφιακή τηλεόραση είναι η πλοήγηση στην οθόνη, η οποία όμως απαιτεί από το χρήστη να επιλέξει το κανάλι και στη συνέχεια να “ταξιδέψει” προς τα προγράμματα και τις υπηρεσίες που θέλει, πράγμα αδύνατο για τα τυφλά άτομα. Τεχνικώς όμως, υπάρχουν εναλλακτικές μέθοδοι πρόσβασης και πλοήγησης, όπως έξοδοι φωνής, τεχνικές που πρέπει να γίνουν ευρύτερα διαθέσιμες. Τέλος, υπάρχουν οι προσβάσιμες διασυνδέσεις. Για να χρησιμοποιήσει κανείς την τηλεόραση χρειάζεται ένα τηλεχειριστήριο. Η κα Petre θα ήθελε να ενσωματώνουν από την αρχή οι κατασκευαστές στα τηλεχειριστήρια προσβάσιμες διεπαφές, με βάση την αρχή της σχεδίασης για όλους. Προσθέτει ότι οι κατασκευαστές πρέπει να λάβουν υπόψη την αρχή της σχεδίασης για όλους σε όλα τους τα προϊόντα, ώστε αυτά να μπορούν εύκολα να εφοδιαστούν με συμπληρωματικά εργαλεία πρόσβασης.

Οι οργανώσεις των ατόμων με προβλήματα ακοής και όρασης έχουν καταγράψει τις ανάγκες τους σε εξοπλισμό για τους κατασκευαστές, οι οποίοι όμως δεν φαίνεται να ενδιαφέρονται πραγματικά. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο καταβάλλονται προσπάθειες για την υιοθέτηση ευρωπαϊκών προτύπων και το συντονισμό μεταξύ των κατασκευαστών και των παραγωγών (πρόγραμμα “Τηλεόραση για όλους” του CENELEC). Οι οργανώσεις ζητούν, μέσα στο πλαίσιο του αγώνα κατά του αποκλεισμού, να συνταχθεί μια ευρωπαϊκή έκθεση αξιολόγησης των δράσεων που έχουν αναληφθεί για να γίνει η ψηφιακή τηλεόραση προσβάσιμη. Αυτή η έκθεση μπορεί να βασίζεται σε Εθνικά Σχέδια Δράσης και θα επέτρεπε την ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών. Τα Σχέδια Δράσης πρέπει να περιλαμβάνουν το σημερινό επίπεδο υποτιπλισμού, τη χρήση νοηματικής γλώσσας και νηπτικών υποτίτλων, μεθόδους παραγωγής και προμήθειας, τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν και που θα καθορίζονται σε συνεργασία με τα άτομα με αναπηρία, τα μέτρα που προβλέπονται για την επίτευξη των στόχων καθώς και τις απαιτήσεις έναντι των προμηθευτών και των παραγωγών και τέλος υποχρεωτικά μέτρα που θα εγγυώνται την τήρηση των απαιτήσεων αυτών.

Κλείνοντας, η κα Petre εκφράζει την ελπίδα το 2003, Έτος των Ατόμων με Αναπηρία, θα γίνει και το Έτος κατά το οποίο οι κατασκευαστές, οι ιδιοκτήτες ΜΜΕ, οι παραγωγοί και αυτοί που παίρνουν πολιτικές αποφάσεις θα αποδείξουν την πολιτική τους βούληση να δεσμευθούν για τις αλλαγές αυτές.

Marcel Bobeldijk - Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Βαρηκόων (ΕΦΗΟΗ)

Ο κος Bobeldijk εκφράζει την άποψη των βαρηκόων και των οικογενειών τους όσο αφορά στην πρόσβαση τους στα ΜΜΕ. Επικεντρώνει την προσοχή του στα προβλήματα που σχετίζονται με την έλλειψη υποτιπλισμού και άλλου υποστηρικτικού εξοπλισμού.

Ο κος Bobeldijk ξεκινά με τη διαπίστωση ότι μέχρι το 2005 σχεδόν 82 εκατομμύρια άνθρωποι στην Ευρώπη θα έχουν προβλήματα ακοής. Τα άτομα αυτά θα είναι 91 εκατομμύρια το 2014, και από αυτούς, 174.000 θα είναι παιδιά – δηλαδή 1 στους 7. Πρόκειται λοιπόν για ένα πολύ μεγάλο αριθμό τηλεθεατών που δεν μπορούν να αποκλεισθούν από την πρόσβαση στην τηλεόραση. Η νοηματική γλώσσα για τα παιδιά που δεν ξέρουν να διαβάζουν και ο υποτιπλισμός για τον καθένα έχουν λοιπόν αποφασιστική σημασία. Ακόμη όμως υπάρχει μεγάλο έλλειμμα αυτών σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Γιατί; Εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου, δεν υπάρχει καμιά νομοθεσία – εθνική ή ευρωπαϊκή – σ' αυτόν τον τομέα. Καμιά νομοθεσία δεν υπάρχει που να επιβάλλει στα κράτη-μέλη την παροχή υπηρεσιών σε άτομα με αισθητηριακές αναπηρίες. Ακούμε συχνά να λέγεται ότι ο υποτιπλισμός είναι δύσκολος στην παραγωγή του ή ότι δεν είναι χρήσιμος παρά σε ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού. Ωστόσο ο υποτιπλισμός στοιχίζει μόνο 1% του συνολικού κόστους παραγωγής μιας τηλεοπτικής εκπομπής και θα μπορούσαν άλλωστε να επιτευχθούν οικονομίες κλίμακας. Οι παραγωγοί στις διάφορες χώρες θα έπρεπε να συνεργάζονται περισσότερο και να συντονίζονται μεταξύ τους. Για παράδειγμα: μια υποτιπλισμένη εκπομπή της φλαμανδικής τηλεόρασης μεταδίδεται με υποτιπλισμό στο Βέλγιο, ύστερα μεταδίδεται στην Ολλανδία, όμως χωρίς τους υποτίπλους αυτή τη φορά.

Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι η ευρωπαϊκή χώρα με το ψηλότερο ποσοστό υποτιπλισμού. Υπάρχει νόμος που κάνει τον υποτιπλισμό υποχρεωτικό ακόμη και στα ιδιωτικά κανάλια. Ακόμη και οι διαφημίσεις έχουν συχνά υποτίπλους. Μια εκστρατεία υπέρ του υποτιπλισμού έγινε στη χώρα το 2002 και είχε μεγάλη επιτυχία. Το ίδιο συνέβη στη Σουηδία. Στην Ολλανδία το 75% των εκπομπών της δημόσιας τηλεόρασης έχουν υποτίπλους, αυτό όμως δεν συμβαίνει με κανένα από τα 7 ιδιωτικά κανάλια.

Η ψηφιακή τηλεόραση θα φέρει μεγάλη βελτίωση στον υποτιπλισμό: πιο ευανάγνωστους χαρακτήρες, καλύτερα χρώματα και δυνατότητες για γραφικά. Ένα από τα συμπεράσματα του συνεδρίου της Σεβίλλης το 2002 ήταν ότι η ψηφιακή τηλεόραση μπορεί να γίνει βασικό όχημα για την Κοινωνία της Πληροφορίας.

Η έκθεση που ανακοινώθηκε από την Cenelec το 2003 σχετικά με τη συμφωνία για τους κανόνες πρόσβασης στην ψηφιακή τηλεόραση περιλαμβάνει πολλές αναφορές στις δυνατότητες υπηρεσιών αλληλεπίδρασης για τα άτομα με αναπηρία. Τα προβλήματα που εξακολουθούν να υπάρχουν σήμερα είναι η τελείως ανεπαρκής εφαρμογή του υποτιπλισμού, της νχητικής περιγραφής και της νοηματικής γλώσσας, η πολυπλοκότητα των συμβόλων και της ορολογίας και η πλοήγηση από το ένα μενού στο άλλο, που προκαλεί συχνά σύγχυση.

Τα βαρήκοα άτομα πρέπει να έχουν πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες της ψηφιακής τηλεόρασης όπως είναι η επιλογή του μεγέθους και του χρώματος των χαρακτήρων, οι προφορικές εντολές και κυρίως ο κατάλληλος υποτιτλισμός. Η σημασία του υποτιτλισμού είναι πρωταρχική. Χωρίς αυτόν η τηλεόραση χάνει ένα μεγάλο μέρος από τη χρησιμότητά της και η τηλεόραση ακόμη αποτελεί το πιο σημαντικό μέσο για τις ειδήσεις, την εκπαίδευση, τα σπορ και την πολιτική. Οι περισσότερες πολιτικές συζητήσεις και προεκλογικές εκστρατείες μεταδίδονται από την τηλεόραση, συχνά χωρίς υποτίτλους. Δεν είναι λοιπόν περιέργο ότι στις εκλογές παρατηρείται τόσο μεγάλη αποχή των βαρήκων ατόμων.

Τελειώνοντας, ο κος Bodelijk υπενθυμίζει ότι ο υποτιτλισμός δεν είναι μόνο απαραίτητος για τα 81 εκατομμύρια άτομων με προβλήματα ακοής αλλά είναι πλεονέκτημα για τα παιδιά με αναπηρία, τα παιδιά που μαθαίνουν να διαβάζουν, τα άτομα που μαθαίνουν μια δεύτερη γλώσσα, τους ηλικιωμένους, και άλλους..... “Έχουμε ένα συγκεκριμένο στόχο: να φτάσουμε 100% υποτιτλισμού το 2010”.

Paul Gardiner – Διευθυντής της Επιτροπής Τεχνικών Προτύπων και Πληροφόρησης στην Ανεξάρτητη Τηλεόραση – Ηνωμένο Βασίλειο

Ως ειδικός στον τομέα της έρευνας μηχανικής διαχείρισης, ο κος Gardiner έδωσε την άποψη των παραγωγών στη συζήτηση για τη δυνατότητα πρόσβασης και τις νέες τεχνολογίες των ΜΜΕ. Παρουσιάζει την έρευνα, του παρελθόντος και τη σημερινή, σχετικά με την παροχή της νέας αυτής τεχνολογίας.

Ο κος Gardiner εργάζεται στον χώρο της διατύπωσης κανονισμών για την εμπορική τηλεόραση, σε ένα οργανισμό, που αν και δεν κρατικός, οφείλει να τηρεί τη νομοθεσία. Προσεχώς, ο οργανισμός αυτός θα ενσωματωθεί όπως και οι άλλοι κανονιστικοί οργανισμοί σε ένα και μόνο οργανισμό, που θα είναι επιφορτισμένος με την εφαρμογή κανονισμών στο σύνολο του τομέα των τηλεπικοινωνιών. Ο ρόλος του είναι να επαγρυπνεί για τα συμφέροντα των καταναλωτών τη στιγμή που ο τομέας των επικοινωνιών εισέρχεται στην ψηφιακή εποχή, συμπεριλαμβανομένων των συμφερόντων των ατόμων με αναπηρία. Πράγμα που εξηγεί τη μεγάλη σημασία που έχουν γι' αυτόν οι τεχνολογίες πρόσβασης στα ΜΜΕ.

Πριν να αναπτύξει την τεχνική άποψη, ο κος Gardiner αναφέρεται σε μια πρόσφατη μελέτη που αφορά τη γενική στάση απέναντι στην αναπηρία που επικρατεί στα ΜΜΕ. Από τη μελέτη αυτή προκύπτει ότι η πλειοψηφία των τηλεθεατών είναι ευνοϊκή για μεγαλύτερη παρουσία των ατόμων με αναπηρία στην οθόνη, κυρίως για να καταρριφθούν τα αρνητικά στερεότυπα και να προωθηθεί η θετική εικόνα. Επανερχόμενος στις τεχνικές απόψεις για την πρόσβαση στα ΜΜΕ, παρατηρεί ότι ο υποτιτλισμός – μέσω του Teletext - βρίσκεται σε συνεχή πρόοδο τόσο στα δημόσια κανάλια όσο και στα ιδιωτικά και ότι μέχρι το 2010 τα περισσότερα προγράμματα θα είναι υποτιτλισμένα. Οι βελτιώσεις που θα φέρει η ψηφιακή τηλεόραση στον υποτιτλισμό – ενσωματωμένο στο ψηφιακό σύστημα – είναι προφανείς και ο στόχος είναι να επιτευχθεί υποτιτλισμός 80% των εκπομπών τόσο στην καλωδιακή όσο και στη δορυφορική τηλεόραση. Τόσο το κόστος όσο και ο χρόνος (είναι ακόμη αρκετά μεγάλος) που απαιτούνται για την παραγωγή των υποτίτλων θα μειωθούν σημαντικά.

Η ψηφιακή τηλεόραση φέρνει επίσης μεγάλη πρόοδο στην νηπτική περιγραφή, βοήθημα

απαραίτητο για τα τυφλά άτομα. Οι τεχνικές που απαιτούνται είναι ακόμη πολύπλοκες και χρειάζονται τυποποίηση, η οποία συζητείται τώρα. Ο επιδιωκόμενος στόχος είναι 10% των προγραμμάτων να έχουν ηχητική περιγραφή μέσα στα επόμενα 10 χρόνια, έναντι 4% σήμερα.

Τέλος, η νοηματική γλώσσα από την οποία εξαρτώνται πολλά κωφά άτομα, πρέπει να υπάρχει σε 5% των προγραμμάτων τα επόμενα 10 χρόνια. Βρίσκονται σήμερα σε εξέλιξη έρευνες για να βελτιωθεί το βοήθημα αυτό που θα μπορούσε να είναι στην ελεύθερη χρήση όσων το επιθυμούν, μέσα από ένα “κλειστό” σύστημα. Αλλά το σύστημα αυτό προσκρούει σε ορισμένες δυσκολίες: έλλειψη επαγγελματιών της νοηματικής, λύσεις για τη μετάδοση συμπληρωματικών πληροφοριών, κόστος. Έρευνες σε βάθος βρίσκονται ήδη σε προχωρημένο στάδιο. Ο κος Gardiner αναφέρει επίσης και άλλες νέες δυνατότητες πρόσβασης όπως ο EPG (οδηγός ηλεκτρονικού προγράμματος), ένα εργαλείο αναζήτησης γρήγορο και εύχρηστο, που δεν απαιτεί παρά ελάχιστη μνήμη και που επιτρέπει να προγραμματίζει κανείς γρήγορα τις ζητούμενες υπηρεσίες και πληροφορίες. Επιμένει τέλος στο γεγονός ότι η ψηφιακή τηλεόραση δε θα σταθεί στο ύψος όλων των δυνατοτήτων της, παρά μόνο αν είναι εξ ίσου εύκολη στη χρήση της όσο η αναλογική τηλεόραση. Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να τείνουν οι προσπάθειες σε συνεργασία ανάμεσα στους ερευνητές, αυτούς που ορίζουν τους κανονισμούς και τους κατασκευαστές.

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ VI:

“Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΘΕΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ”

“Οι νέες τεχνολογίες περικλείουν ένα τεράστιο δυναμικό για τη βελτίωση της δυνατότητας πρόσβασης. Η ανάπτυξη και η εκμετάλλευση αυτού του δυναμικού πρέπει να υποστηριχθεί από ένα σταθερό κανονιστικό πλαίσιο. Πρέπει να διαθέσουμε τους αναγκαίους πόρους και τις αναγκαίες υποδομές για να εξασφαλίσουμε την ανάπτυξη λύσεων που θα μπορούν να εφαρμοστούν σε όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε...” Neil Kinnock, Επίτροπος

Ποια είναι η κατάσταση στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες; Με ποιον τρόπο συνέβαλαν τα πολιτικά πλαίσια στη βελτίωση της συμμετοχής και της παρουσίας των ατόμων με αναπηρία στα ΜΜΕ; Πώς μπορεί ένα πολιτικό πλαίσιο να ωφελήσει για πιο προοδευτικά ΜΜΕ;

Βασικά σημεία συζήτησης

Πώς μπορούν τα άτομα με αναπηρία να λάβουν μέρος στον δημόσιο και πολιτικό στίβο;

Πώς μπορούν να προστατευθούν τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στα ΜΜΕ, ώστε να αποφεύγονται οι διακρίσεις;

Ποιοι μηχανισμοί πρέπει να καθιερωθούν για να εξασφαλιστεί η επαρκής παρουσία των ατόμων με αναπηρία στα ΜΜΕ; Παρατηρητήριο ΜΜΕ; Συνήγορος ΜΜΕ; Είναι αρμοδιότητα των ΜΜΕ ή αρμοδιότητα των κυβερνήσεων να εξασφαλίσουν την παρουσία των ατόμων με αναπηρία στα ΜΜΕ;

Πρέπει να υπόκειται σε κανονισμούς η συνεχής συνεργασία μεταξύ των ΜΜΕ και των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία;

Πρέπει να θεσπιστεί νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία και την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία στα ΜΜΕ;

Συντονιστής: Stefan Tromel – Διευθυντής του Ευρωπαϊκού Φόρουμ των Ατόμων με Αναπηρία

Maria Eagle – Υπουργός Ατόμων με Αναπηρίες – Ηνωμένο Βασίλειο

Η κα Eagle παρουσιάζει τις κυβερνητικές πρωτοβουλίες στο Ηνωμένο Βασίλειο, την πιο προηγμένη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε θέματα κανονισμών σχετικά με τη δυνατότητα πρόσβασης.

Κατά τη γνώμη της κας Eagle, η σημασία αυτού του Συνεδρίου είναι προφανής. Τα άτομα με αναπηρία συμβάλλουν ουσιαστικά στον εμπλουτισμό της κοινωνίας με τα ταλέντα τους και με τα χαρίσματά τους, πράγμα που για μεγάλο χρονικό διάστημα εμποδίστηκαν να κάνουν. Σήμερα πια, τα άτομα με αναπηρία δεν θεωρούνται ασθενείς αλλά άτομα που χάρη στην ανάπτυξη της αυτονόμησής τους μπορούν να είναι ενεργοί πολίτες. Η προσέγγιση απέναντι στην αναπηρία γίνεται όλο και ευρύτερη: ο πατερναλισμός εξαφανίζεται και δίνει τη θέση του στον αγώνα για την άρση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία. Τα αρνητικά στερεότυπα πρέπει να εξαφανιστούν και η ευρωπαϊκή κουλτούρα που στηρίζεται στο φόβο και στην άγνοια πρέπει να αλλάξει. Αυτό είναι το σημείο όπου ο ρόλος των ΜΜΕ είναι καταλυτικός – των μέσων που καθημερινά μας βομβαρδίζουν με τις εικόνες ενός κόσμου όπως αυτά θέλουν να τον βλέπουν και που όπως νομίζουν ότι είναι. Ενός κόσμου που πολύ συχνά δεν περιλαμβάνει καθόλου τα άτομα με αναπηρία.

Για την κα Eagle εκείνοι που παίρνουν τις πολιτικές αποφάσεις, μπορούν να αλλάξουν αυτή την κατάσταση με τρεις τρόπους: Πρώτα, καθιερώνοντας ένα σταθερό κανονιστικό πλαίσιο, στη συνέχεια δείχνοντας στην κοινωνία τα πλεονεκτήματα για όλους της πλήρους συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία, και τέλος αναλαμβάνοντας την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Ο τομέας δραστηριότητας της κας Eagle, με βάση τις αρμοδιότητές της, είναι εγκάρσιος και αγγίζει τις αρμοδιότητες των άλλων υπουργείων: προσπαθεί να επηρεάσει τα άλλα υπουργεία και να τα πείσει ότι είναι σημαντικά τα ζητήματα που αφορούν την αναπηρία και τα οποία η ίδια προσπαθεί να παρουσιάσει στην κυβέρνηση ως κεντρικό θέμα. Προσπαθεί να εξασφαλίσει ότι θα λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία σε όλα τα υπουργεία.

Ενθαρρυνόμενη προς αυτή την κατεύθυνση από τις οργανώσεις που συναντά καθημερινά, η κα Eagle πιστεύει ότι το μεγαλύτερο εμπόδιο είναι η άγνοια. Για την αντιμετώπισή της ξεκίνησε η πρωτοβουλία “Εικόνες της αναπηρίας” με σκοπό να παροτρυνθούν οι παραγωγοί να βελτιώσουν την εικόνα των ατόμων με αναπηρία, συμπεριλαμβάνοντας εικόνες αναπηρίας στις παραγωγές τους. Η πρωτοβουλία αυτή, αν και όχι υποχρεωτική, είχε μεγάλη επιτυχία. Ομάδες εργασίας, κίνητρα, οδηγός των καλύτερων πρακτικών, βραβείο καλύτερης διαφήμισης κλπ. συντέλεσαν στην επιτυχία.

Άλλη προτεραιότητα για την κα Eagle είναι να πείσει ότι οι στάσεις πρέπει να αλλάξουν και ότι δεν είναι μόνο η πρόσβαση στην απασχόληση για τα άτομα με αναπηρία που πρέπει να βελτιωθεί αλλά η πρόσβαση σε μια ολόκληρη σειρά υπηρεσιών. Η ψήφιση νόμων δεν αρκεί. Πρέπει να πεισθούν οι εργοδότες για τη σημασία ενός διαφοροποιημένου εργατικού δυναμικού, κυρίως όσο αφορά τη νοητική αναπηρία. Πρέπει ακόμη να πεισθούν οι εργοδότες, που δρουν μέσα σε ένα περιβάλλον πολύ ανταγωνιστικό, για το μέγεθος της αγοράς των ατόμων με αναπηρία και συνεπώς και για το δικό τους συμφέρον να κάνουν τα αγαθά και τις υπηρεσίες πιο προσβάσιμα. Τα άτομα με αναπηρία διαθέτουν μια αγοραστική δύναμη 60 δισεκατομμυρίων Ευρώ ετησίως, και είναι, όπως κάθε άλλος, καταναλωτές. Ανήκει σε αυτούς που παίρνουν τις πολιτικές αποφάσεις να πείσουν τους επενδυτές για το ενδιαφέρον αυτής της αγοράς. Αλλά χρειάζονται επίσης και τα κρατικά κίνητρα σ’ αυτό το σημείο, όπως το βραβείο που έρχεται να ανταμείψει τον προμηθευτή των πιο προσβάσιμων υπηρεσιών.

Τελευταίος ρόλος αυτών που παίρνουν τις πολιτικές αποφάσεις είναι να δημιουργήσουν ένα αποτελεσματικό νομοθετικό πλαίσιο, απαραίτητη προϋπόθεση για την αυτονόμηση των ατόμων με

αναπηρία, το οποίο να το αναθεωρούν τακτικά ώστε να συμπληρώνουν τα κενά του. Έτσι από τότε που ανέλαβε τη συγκεκριμένη θέση η κα Eagle, συνέστησε μια Επιτροπή Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία, η Ομάδα Εργασίας της οποίας περιλαμβάνει άτομα με αναπηρία, που εκδίδει συστάσεις για νέα νομοθετικά μέτρα και πέτυχε να ενισχύσει τα μέσα επαγρύπνησης για την εφαρμογή της νομοθεσίας. Απευθυνόμενη στα σημερινά ΜΜΕ, η κα Eagle τα προτρέπει – αυτά που έχουν τη δύναμη να αλλάζουν την καρδιά και τις ιδέες, να επηρεάσουν το κοινό με τη βοήθεια του λόγου και της εικόνας. *“Τα ΜΜΕ είναι ο καθρέφτης μιας κοινωνίας. Καμιά χώρα δεν μπορεί να φτάσει στο πλήρες οικονομικό και κοινωνικό της δυναμικό, αν αγνοήσει τις τεράστιες δυνατότητες των ατόμων με αναπηρία”*.

Marlies Yrma – Υπουργός Υγείας, Κοινωνικής Πρόνοιας και Αθλητισμού – Ολλανδία

Η κα Yrma ανακοινώνει την εμπειρία της στο Υπουργείο από την δημιουργία μιας νέας εικόνας στην Ολλανδία, την εμπλοκή της κυβέρνησης και τον αντίκτυπο μιας καμπάνιας που χρηματοδοτήθηκε από την κυβέρνηση.

Η Ολλανδία ψήφισε φέτος ένα Νόμο κατά των Διακρίσεων, του οποίου η ισχύς αρχίζει από τον Δεκέμβριο του 2003. Το πεδίο εφαρμογής του περιλαμβάνει την επαγγελματική κατάρτιση και τις δημόσιες μεταφορές και θα επεκταθεί ασφαλώς και στα αγαθά και τις υπηρεσίες και την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η Ολλανδία συμπλήρωσε το νομοθετικό αυτό κείμενο με ένα Σχέδιο Δράσης για να ενισχύσει την ευαισθητοποίηση σε θέματα αναπηρίας.

Επωφελούμενη από την ώθηση που δόθηκε μέσα από δραστηριότητες στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Ατόμων με Αναπηρία, η Ολλανδία χρηματοδοτεί διάφορες καμπάνιες, μεταξύ των οποίων μία 4ετή εκστρατεία όσον αφορά στη δυνατότητα πρόσβασης στο Διαδίκτυο. “Πρεσβευτές” επισκέπτονται επιχειρήσεις για να τις ευαισθητοποιήσουν γύρω από τη σημασία που έχει να λαμβάνουν υπόψη τους τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία. Η δημοσιότητα μέσα από τα ΜΜΕ είναι ένας από τους παράγοντες επιτυχίας. Μια άλλη καμπάνια που συντονίζεται από μια επιτροπή διορισμένη από την κυβέρνηση “Η προοπτική της εργασίας”, ευαισθητοποιεί σε θέματα αναπηρίας στους χώρους εργασίας: οργανώσεις εργοδοτών, εργαζομένων και ατόμων με αναπηρία προσπαθούν μαζί, πηγαίνοντας στους χώρους εργασίας, να προωθήσουν μια θετική και ρεαλιστική εικόνα των ατόμων αυτών. Η προσέγγιση της κυβέρνησης συνίσταται στο να μιλάει, να συζητάει και να πείθει και μόνο μετά απ’αυτή τη διαδικασία να θέτει κανόνες.

Η κα Yrma περιγράφει στη συνέχεια τον ρόλο της κυβέρνησης στην εκστρατεία “κατασκευή εικόνας” - εκστρατεία που θα περιγράψει στη συνέχεια λεπτομερέστερα ο κος Besemer. Αυτή η καμπάνια ευαισθητοποίησης έγινε δυνατή χάρη στη διαθεσιμότητα πόρων, στις ιδέες και προπάντων στην αφοσίωση πολλών προσώπων στους κόλπους της κυβέρνησης – προσώπων που πίστευαν στην αξία της κατασκευής κατάλληλης εικόνας των ατόμων με αναπηρία. Επειδή ο προϋπολογισμός ήταν μεγάλος, ήταν μεγάλο και το ρίσκο. Χρειάστηκε πρώτα να πειστούν και μετά να συμμετάσχουν διάφορες ΜΚΟ και επιχειρήσεις, που αρχικά ήταν διστακτικές. Η αρχική ιδέα ήταν ότι το μεταδιδόμενο μήνυμα δεν έπρεπε να προέρχεται από την κυβέρνηση αλλά από τα ίδια τα άτομα με αναπηρία. Η κυβέρνηση, αν και υπεύθυνη για τη διαχείριση του προϋπολογισμού και για συμμετοχή στη δράση, έπρεπε να μείνει σε δεύτερο πλάνο. Ο ρόλος της ήταν να εμπυκώσει τη δράση, να μην παίρνει όμως την πρωτοβουλία. Επίσης να αποτελεί τον

σύνδεσμο μεταξύ των επιχειρήσεων και των ΜΚΟ που δε συνήθιζαν να συνεργάζονται και των οποίων η κουλτούρα και οι στόχοι απείχαν. Αυτή η καμπάνια απαίτησε σε όλη τη διάρκεια της διεξαγωγής της, έρευνα, σκέψη και μακρές συζητήσεις μεταξύ όλων των εμπλεκομένων. Συμπερασματικά, η κα Υρμα υπογραμμίζει ότι η κυβέρνηση θα ήθελε να διεξαγάγει και άλλες καμπάνιες αυτού του τύπου και επιμένει σε ένα από τα διδάγματα που αντλήθηκαν από αυτήν την εμπειρία: είναι απαραίτητη η συμμετοχή των ΜΜΕ, αυτά όμως πρέπει να έχουν πειστεί και όχι να αναγκάζονται να συμμετέχουν.

Ronald Besemer – Ολλανδικό Συμβούλιο Ατόμων με Αναπηρία και Χρόνιες Παθήσεις III – Ολλανδία

Ο κος Besemer παρουσιάζει ένα συγκεκριμένο παράδειγμα γόνιμης συνεργασίας μεταξύ της κυβέρνησης, των ΜΜΕ και των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία στην Ολλανδία για τη βελτίωση της εικόνας των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία μέσα από μια επιτυχημένη καμπάνια ευαισθητοποίησης.

“Μια πρόκληση για την Ολλανδία” ήταν μια εθνική εκστρατεία για την εικόνα των ατόμων με αναπηρία, την οποία ανέλαβε και παρουσίασε η κυβέρνηση το 2001.

Η πρώτη συνεργασία της κυβέρνησης ήταν με κάποιες οργανώσεις ατόμων με αναπηρία (Το ολλανδικό συμβούλιο Ατόμων με Αναπηρία και Χρόνιες Παθήσεις III και η Ομοσπονδία των Οργανώσεων Γονέων). Ο ικανοποιητικός προϋπολογισμός που διατέθηκε από την κυβέρνηση επέτρεψε τη συνεργασία με επαγγελματίες και ΜΜΕ προκειμένου να διεξάγουν μια καμπάνια βασισμένη σε πολύ επαγγελματικό μάρκετινγκ επικοινωνίας. Ο στόχος ήταν να δοθεί ώθηση στην Ολλανδία για να ενισχυθούν οι επαφές μεταξύ των ατόμων με και χωρίς αναπηρία ώστε να δοθεί η ευκαιρία να τροποποιηθεί ή να διορθωθεί η εικόνα που έχουν οι μεν για τους δε, μέσα από τα κοινά τους ενδιαφέροντα. Το θέμα του πρώτου έτους διαρθρώθηκε γύρω από μια συζήτηση σχετικά με τη συμπεριφορά που πρέπει να έχει κανείς απέναντι στα άτομα με αναπηρία και το αίσθημα αμηχανίας που δημιουργείται καμιά φορά. Η συμμετοχή των ΜΜΕ ήταν πολύ σημαντική: τηλεοπτικά κανάλια, ραδιοφωνικοί σταθμοί, διαφημιστικές εταιρείες που συνδύασαν την καμπάνια με ήδη υπάρχοντα προγράμματα, παρουσίασαν επαφές και σχέσεις μεταξύ ατόμων με και χωρίς αναπηρία στην καθημερινή ζωή. Κάθε δράση της καμπάνιας επικεντρωνόταν σε ένα ιδιαίτερο θέμα και έδειχνε όλες τις θετικές και αρνητικές όψεις των σχέσεων μεταξύ ατόμων με και χωρίς αναπηρία. Για τη μετάδοση των μηνυμάτων χρησιμοποιήθηκαν τρία εργαλεία: η διαφήμιση, μια καμπάνια στο δρόμο και μια σελίδα στο Διαδίκτυο. Τα μηνύματα μεταδόθηκαν πρώτα από διαφημιστικές εταιρείες, με αμοιβή ή δωρεάν, στην τηλεόραση, στο ραδιόφωνο και στις εφημερίδες. Στη συνέχεια τα μηνύματα μεταδόθηκαν στη διάρκεια μιας καμπάνιας που διεξήχθη στους δρόμους με άφθονο υλικό που ήταν στη διάθεση κάθε ατόμου που ήθελε να συμμετάσχει στη γειτονιά ή στην πόλη του σ' αυτήν την καμπάνια. Τέλος, μηνύματα που μεταδόθηκαν μέσα από το Διαδίκτυο με τη δημιουργία ειδικής σελίδας που περιλαμβάνει όλα τα γεγονότα που συνδέονται με την καμπάνια, λεπτομερείς πληροφορίες για την καμπάνια και μια λειτουργία συζήτησης (chat) που επέτρεπε στην ομάδα - στόχο να επικοινωνεί μεταξύ της.

Ένας ερευνητής πλήρους απασχόλησης στο πρόγραμμα, έδινε τη δυνατότητα αναπροσανατολισμού των δραστηριοτήτων σε συνάρτηση με τους στόχους και αξιολόγησης των αποτελεσμάτων, που αποδείχτηκαν πολύ θετικά. Ως πολύ θετικό παράδειγμα, ο κος Besemer

εξηγεί ότι ένας παραγωγός τηλεόρασης, αφού εμπνεύστηκε από την καμπάνια, θα γυρίσει αρκετά επεισόδια μιας τηλεοπτικής σειράς που θα προβληθούν προσεχώς. Τα επεισόδια θα είναι υποτιτλισμένα και οι ηθοποιοί θα είναι άτομα με αναπηρία. Εννοείται ότι οι οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία συνεργάζονται μαζί του: απόδειξη ότι μια κοινή ενέργεια μεταξύ ΜΜΕ και ατόμων με αναπηρία μπορεί να είναι η απαραίτητη μακροχρόνια συνεργασία.

Κλείσιμο συνεδρίασης

Μαρία Μπελδέκου – Γενική Γραμματέας Πρόνοιας – Ελλάδα

Αφού ευχαρίστησε το κοινό για την ενεργή συμμετοχή του στο Συνέδριο, η κα Μπελδέκου αναφέρεται στη γενική παραδοχή ότι τα ΜΜΕ επηρεάζουν την κοινωνία και τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται η αναπηρία. Μέχρι σήμερα, δεν έχει ακόμη κατορθωθεί να δοθεί μία επαρκής εικόνα των ατόμων με αναπηρία και τα ΜΜΕ εξακολουθούν να μεταδίδουν αρνητικά στερεότυπα. Είναι καιρός να εγκαταλειφθούν αυτές οι προκαταλήψεις καθώς και κάθε μορφή διακρίσεων.

Τα ΜΜΕ έχουν τη δύναμη να αλλάξουν την αντίληψη του κοινού για την αναπηρία, προβάλλοντας περισσότερο άτομα με αναπηρία και συμβάλλοντας στο να γίνουν κατανοητές οι ανάγκες τους από το κοινό. Μπορεί οι άνθρωποι να μη γεννιούνται όλοι ίσοι, όλοι όμως έχουν τα ίδια δικαιώματα. Η κοινωνία στο σύνολό της πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι τα άτομα με αναπηρία αντιπροσωπεύουν ένα εργατικό δυναμικό ποιότητας. Οι δημοκρατικές μας κοινωνίες οφείλουν να εγγυηθούν τα δικαιώματά τους στην απασχόληση, στην ψυχαγωγία, στις κοινωνικές και πολιτικές δραστηριότητες και να τους εγγυηθεί την εφαρμογή, σε όλους τους τομείς, πολιτικών που θα διευκολύνουν την ενεργή συμμετοχή τους στην κοινωνία. Παρά τις προόδους που έχουν επιτευχθεί, τα άτομα με αναπηρία βιώνουν πολύ συχνά διακρίσεις. Είναι καιρός να εγκαθιδρυθεί μια δομή που θα αντικρούει την αρνητική στάση, τη ριζωμένη από παλιά στην κοινωνία, που θα εγγυάται και θα προστατεύει την έννοια της αξιοπρέπειας και της αυτοεκτίμησης. Αυτό το Συνέδριο έδωσε την ευκαιρία να μεταδοθούν οι έννοιες της ισότιμης πρόσβασης και της θετικής δράσης. Οι κοινωνικοί εταίροι, οι κυβερνήσεις, ο κόσμος των επιχειρήσεων, οι οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία οφείλουν να αποδοθούν μαζί στον αγώνα για τη δημιουργία μιας κοινωνίας χωρίς φραγμούς σε όλους τους τομείς. Ο ρόλος των ΜΜΕ είναι αποφασιστικός. Τα ΜΜΕ μπορούν να βοηθήσουν την κοινωνία να αποκτήσει μια πιο ρεαλιστική και πιο ανθρώπινη εικόνα της αναπηρίας. Ιδίως επειδή μας παρουσιάζουν τα γεγονότα την ώρα που συμβαίνουν, μπορούν να παρουσιάσουν τα άτομα με αναπηρία στην καθημερινή τους ζωή, μακριά από πατερναλιστικές εικόνες. Η κα Μπελδέκου ευχαριστεί τους συμμετέχοντες, των οποίων οι παρεμβάσεις “μας έκαναν να αισθανόμαστε πιο σοφοί στο τέλος του Συνεδρίου”.

Donald Tait – Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Μονάδα για την Ένταξη των Ατόμων με Αναπηρία – Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων

Για τον κο Tait, το Συνέδριο αυτό, που οργανώθηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους των Ατόμων με Αναπηρία, αποτελεί μια μοναδική ευκαιρία για τα άτομα με αναπηρία να θέσουν την αναπηρία στην κεφαλή των προτεραιοτήτων της ατζέντας, να αφηγήσουν τα αρνητικά στερεότυπα και να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση σε θέματα αναπηρίας.

Ο κος Tait παρουσιάζει στη συνέχεια μια γενική σύνθεση όσων λέχθηκαν στη διάρκεια του συνεδρίου. Ναι, οι διάφοροι τομείς των ΜΜΕ έχουν σημαντικό ρόλο να παίξουν γιατί το καθένα τους διαμορφώνει το όραμα που έχουμε για την κοινωνία. Είναι φανερό ότι μια μεγάλη μερίδα της κοινωνίας μένει αγνοημένη, ξεχασμένη, μια ομάδα που αποτελεί εν τούτοις ένα τεράστιο εν

δυνάμει κοινό, και που τα ΜΜΕ, τα τηλεοπτικά κανάλια, οι ραδιοφωνικοί σταθμοί, οι εφημερίδες, δεν έχουν συμπεριλάβει αρκετά στο ακροατήριό τους. Μια πιο αποτελεσματική ένταξη των ατόμων με αναπηρία στα ΜΜΕ θα αποτελέσει ασφαλώς διπλό κέρδος – κέρδος για τα ΜΜΕ και κέρδος για τα άτομα με αναπηρία. Είτε επειδή αυτό ενισχύει το ενδιαφέρον των ΜΜΕ, είτε επειδή βελτιώνει την εικόνα τους, είτε επειδή είναι θεμιτό να υπολογίσει κανείς την οικονομική αγορά που αντιπροσωπεύουν, ένα πράγμα είναι βέβαιο: ότι τα άτομα με αναπηρία πρέπει να είναι παρόντα, ορατά και ενταγμένα σε όλες τις τρέχουσες και γενικές πτυχές της καθημερινής ζωής, όπως κάθε πολίτης. Ούτε ως αντικείμενα φιλανθρωπίας ούτε ως σούπερ-ήρωες. Πρέπει επίσης να διευρυνθεί η εικόνα της αναπηρίας και να προβληθεί όλη ποικιλότητά της. Χρειάζονται επίσης περισσότερα άτομα με αναπηρία ως εργαζόμενοι στον τομέα των ΜΜΕ.

Όλα αυτά δεν πρόκειται να γίνουν από μόνα τους. Χρειάζεται στρατηγική και πολιτική. Χρειάζονται αποφάσεις σε υψηλό επίπεδο. Χρειάζεται να ενθαρρυνθούν οι διαφημιστές που επιλέγουν να παρουσιάσουν άτομα με αναπηρία σε φυσιολογικές καταστάσεις καθώς και βίντεο και τηλεοπτικές εκπομπές. Χρειάζεται να βελτιωθεί η δυνατότητα πρόσβασης στους χώρους εργασίας. Όσον αφορά στις νέες τεχνολογίες, πρέπει να αντλήσουμε από αυτές το μέγιστο που έχουν να προσφέρουν και να αποφύγουμε να γίνουν πηγή διακρίσεων, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της σχεδίασης για όλους.

Τέλος, οι υπεύθυνοι για τη λήψη πολιτικών αποφάσεων οφείλουν να επιβάλλουν, να ενθαρρύνουν και να πείσουν. Όλοι οι βασικοί φορείς οφείλουν λοιπόν να εστιάσουν τις προσπάθειές τους προκειμένου να καταρρίψουν τους φραγμούς που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία στα ΜΜΕ και να εξασφαλίσουν ότι τα ίδια τα άτομα με αναπηρία θα είναι στο επικέντρο των αλλαγών ώστε να μεταδίδονται τα σωστά μηνύματα.

Πολλές πρόοδοι έχουν επιτευχθεί. Αν το συνέδριο αυτό γινόταν πριν από 10 χρόνια, ο τόνος θα ήταν πολύ διαφορετικός. Πολλά μένουν να γίνουν τόσο στο επίπεδο των κρατών-μελών όσο και στο ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά το Ευρωπαϊκό Έτος των Ατόμων με Αναπηρία, χωρίς αμφιβολία, έδωσε καινούργια ώθηση προς τη σωστή κατεύθυνση σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Γιάννης Βαρδακαστάνης – Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Φόρουμ των Ατόμων με Αναπηρία και της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία

Λίγο πριν την λήξη του Συνεδρίου, ο κος Βαρδακαστάνης εκφράζει τη βεβαιότητά του ότι το Συνέδριο αυτό θα περάσει στην ιστορία. Τέθηκαν τα θεμέλια στενότερης συνεργασίας μεταξύ των ΜΜΕ και των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κράτους-μέλους. Λέχθηκε και ξαναλέχθηκε πόσο σημαντικό είναι να δίνουν τα ΜΜΕ την κατάλληλη και σωστή εικόνα των ατόμων με αναπηρία.

Ως τελευταίος ομιλητής του Συνεδρίου, ο κος Βαρδακαστάνης κάνει μια αναδρομή στο 1999 όταν το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία πρότεινε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ανακηρύξει το 2003 σε Ευρωπαϊκό Έτος των Ατόμων με Αναπηρία. Η πρωτοβουλία αυτή συνοδευόταν από ένα όραμα: το όραμα της δημιουργίας, μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενός προοδευτικού μοντέλου βασισμένου στην Ευρωπαϊκή πολιτισμική κληρονομιά. Ένα μοντέλο που θα στηρίζεται σε πολιτικές και νομοθεσία καταπολέμησης των διακρίσεων και θα σέβεται τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

Έχοντας φθάσει στα μέσα του Έτους, ασφαλώς σε διαφορετικό βαθμό και με διαφορετικό τρόπο σε κάθε κράτος-μέλος, είναι φανερό ότι τα πράγματα κινούνται και στην Ευρωπαϊκή Ένωση πνέει νέος άνεμος απέναντι στα θέματα της αναπηρίας. Ο κος Βαρδακαστάνης ευχαριστεί όλους τους φορείς που συνέβαλαν καθοριστικά: την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα ευρωπαϊκά όργανα και τις οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία.

Ο κος Βαρδακαστάνης πιστεύει, αναγνωρίζοντας τη θετική συμβολή όλων, ότι ο καθένας από μας πρέπει να αναλάβει τις ευθύνες του και να αγωνιστεί για την υλοποίηση μιας Ευρώπης για όλους, που θα προωθεί τα συμφέροντα των ατόμων με αναπηρία με τη βοήθεια του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, των Οδηγιών, είτε ειδικών για την αναπηρία είτε γενικότερων. Η εποχή που ζούμε είναι δύσκολη – ταυτόχρονα καινοτόμος και συντηρητική, σηματοδεμένη από την παγκοσμιοποίηση και τις δυνάμεις της αγοράς που έρχονται σε αντίθεση με το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο. Είναι χρέος μας να εγγυηθούμε ότι το Έτος 2003 θα είναι ο ακρογωνιαίος λίθος για την κατάστρωση μιας νέας προοδευτικής πολιτικής στην Ευρώπη απέναντι στην αναπηρία, πολιτική που δεν θα αφήσει τα άτομα με αναπηρία στο περιθώριο της κοινωνίας και που δε θα θεσπίσει πολιτική αναπηρίας δύο ή τριών ταχυτήτων. Πρέπει να εξασφαλίσουμε τις αναγκαίες οικονομικές και πολιτικές ενισχύσεις. Τέλος, οφείλουμε να εξασφαλίσουμε ότι το νέο πολιτισμικό μας μοντέλο, απόρροια της πληθώρας των νέων τεχνολογιών, θα εξυπηρετεί τις ανάγκες όλων και δε θα είναι ευκαιρία για νέες διακρίσεις και αποκλεισμούς. Σήμερα φαίνεται πως βλέπει το φως μια νέα ιδεολογία, βασισμένη στους ανθρώπους, και γι' αυτό αποτελεί φορέα ελπίδας. Ας ελπίσουμε ότι το μήνυμα αυτού του Συνεδρίου θα είναι το παρακάτω: *συμμεριζόμαστε την ίδια ιδέα, την ιδέα ότι τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία είναι στα χέρια τους - “Μπορούν να το πράξουν τα ίδια. Δεν πρέπει να εξαρτώνται από το κοινωνικό περιβάλλον”*.

Ευχαριστώντας τους διοργανωτές και τους συμμετέχοντες του Συνεδρίου, ο κος Βαρδακαστάνης εκφράζει την ευχή ότι αν όλοι έκαναν τον κόπο να έρθουν ως εδώ, τότε όλοι θα είναι πρόθυμοι να εστιάσουν τις προσπάθειές τους προκειμένου να ξεκινήσουν για ένα καινούργιο ταξίδι προς μια Ευρώπη υπέρ των ατόμων με αναπηρία.

Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ “ΜΜΕ ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΑ”

Αφού συζήτησαν και συμφώνησαν στην τελική διατύπωση, οι 300 παρόντες στο Συνέδριο ενέκριναν την ακόλουθη Διακήρυξη. Εξέφρασαν επίσης τη δέσμευσή τους για ανάληψη δράσης και για τη διάδοση της Διακήρυξης, ιδίως στις οργανώσεις τους.

Γιατί κρίνεται επιτακτική η ανάγκη για μια Διακήρυξη “ΜΜΕ και Αναπηρία”:

- επειδή σήμερα μέχρι και 10% του κοινού των ΜΜΕ έχει κάποια αναπηρία,
- επειδή τα ΜΜΕ έχουν αποστολή να αντανakλούν την κοινωνική διαφορετικότητα του κοινού τους,
- επειδή μια πιο θετική παρουσίαση της αναπηρίας στα ΜΜΕ θα προσέλκυε μεγαλύτερο κοινό, βελτιώνοντας τη σφαιρική ποιότητα του περιεχομένου των προγραμμάτων και των άρθρων,
- επειδή μια πιο ρεαλιστική εικόνα της αναπηρίας μπορεί να αλλάξει την εικόνα των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία,
- επειδή τα άτομα με αναπηρία έχουν σήμερα δυσανάλογα μικρή εκπροσώπηση στον τομέα των ΜΜΕ,
- επειδή οι επαγγελματίες με αναπηρία ως εργαζόμενοι στα ΜΜΕ θα βελτιώναν την ποιότητα των ΜΜΕ,
- επειδή τα προσπα ΜΜΕ, εφοδιασμένα με τεχνολογικά βοηθήματα που εξασφαλίζουν την πρόσβαση όλων, θα προσέλκυαν μεγαλύτερο ακροατήριο.

Κείμενο της Διακήρυξης

Τα άτομα με αναπηρία εκπροσωπούνται ανεπαρκώς στα ΜΜΕ και ο αριθμός των ατόμων με αναπηρία που απασχολούνται σε αυτόν τον τομέα είναι γενικά παραδεκτό ότι είναι πολύ μικρός. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα ΜΜΕ ασκούν σημαντική επιρροή στην κοινωνία και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αλλαγή των στάσεων και του τρόπου που η κοινωνία βλέπει την αναπηρία. Τα άτομα με αναπηρία εκπροσωπούν μία μεγάλη ομάδα πληθυσμού που υποστηρίζονται ανεπαρκώς και η βιομηχανία των μέσων μαζικής ενημέρωσης θα προσπαθήσει να επιτύχει οι αναφορές σ’ αυτό το θέμα να γίνονται με περισσότερο αποτελεσματικό τρόπο.

Αυτή η διακήρυξη προετοιμάστηκε και υιοθετήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συνέδριο “Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Αναπηρία” που διοργανώθηκε στην Αθήνα στις 13 – 14 Ιουνίου 2003 με τη συμμετοχή περισσότερων από 300 συνέδρους που εκπροσωπούσαν διάφορες κατηγορίες μέσων

μαζικής ενημέρωσης, δίκτυα ΜΜΕ, εταιρείες διαφήμισης και επικοινωνίας, οργανώσεις ατόμων με αναπηρία και εκπροσώπους από τα κράτη – μέλη της Ε.Ε.. Η Διακήρυξη υιοθετήθηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους των Ατόμων με Αναπηρία 2003 και εμφορείται από την κοινή οραματική προσέγγιση που καθιερώθηκε με τη Διακήρυξη της Μαδρίτης.

Οι συμμετέχοντες – σύνεδροι στο Ευρωπαϊκό Συνέδριο “Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Αναπηρία” δηλώνουν ότι:

- θα προωθήσουν αλλαγές στον τομέα των μέσων μαζικής ενημέρωσης για να βελτιώσουν την εικόνα και να ενισχύσουν την κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία,
- θα ενισχύσουν την ορατότητα των ατόμων με αναπηρία σε όλους τους τομείς,
- θα αυξήσουν την κάλυψη θεμάτων που σχετίζονται με την αναπηρία όσο αφορά στα άτομα με αναπηρία και τις οικογένειές τους,
- θα προωθήσουν τη θετική εικόνα των ατόμων με αναπηρία που δε βασίζεται στη φιλανθρωπία και στην ιατρική προσέγγιση και θα αποφύγουν τα αρνητικά στερεότυπα,
- θα ενθαρρύνουν τη στενή συνεργασία μεταξύ των ατόμων με αναπηρία, μέσω των αντιπροσωπευτικών τους οργανώσεων, και των ΜΜΕ που απευθύνονται αποκλειστικά στα άτομα με αναπηρία καθώς επίσης και με αυτά που απευθύνονται στο γενικό πληθυσμό,
- θα αυξήσουν τον αριθμό των ατόμων με αναπηρία που απασχολούνται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ειδικότερα ως επαγγελματίες,
- θα διασφαλίσουν την προσβασιμότητα των υπηρεσιών των μέσων μαζικής ενημέρωσης για τα άτομα με αναπηρία. Θα διασφαλίσουν φυσική προσβασιμότητα του εργασιακού περιβάλλοντος,

και θα προωθήσουν αυτή τη διακήρυξη στα ΜΜΕ όπου εργάζονται για συζήτηση και υιοθέτηση.

Προτεινόμενοι τρόποι προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι:

- παραγωγή σχεδίων δράσης και ανάπτυξη στρατηγικών για την προώθηση της ένταξης των ατόμων με αναπηρία στις οργανώσεις των μέσων μαζικής ενημέρωσης,
- ανάπτυξη τμημάτων ποικιλομορφίας μέσα στις οργανώσεις των μέσων μαζικής ενημέρωσης και ένταξη των θεμάτων αναπηρίας στις πρακτικές τους,
- εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης σε θέματα αναπηρίας και ισότητας στους εργαζόμενους στα μέσα μαζικής ενημέρωσης,
- ενθάρρυνση για ένταξη της διάστασης της αναπηρίας ως θέμα στα αναλυτικά προγράμματα σπουδών στα τμήματα δημοσιογραφίας και επικοινωνίας,
- ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ των μέσων μαζικής ενημέρωσης σ’ αυτόν τον τομέα και ενθάρρυνση διαδικασιών ελέγχου προόδου σ’ αυτόν τον τομέα,
- όπου αυτό είναι εφικτό, ανάπτυξη προγραμμάτων κατάρτισης και απασχόλησης για την ενίσχυση της συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία σ’ αυτόν τον τομέα,
- έλεγχος της προσβασιμότητας των χώρων εργασίας,
- ανάπτυξη και χρήση κατάλληλης τεχνολογίας για την προώθηση της πρόσβασης,

- ανάπτυξη ενός νέου δικτύου μεταξύ του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία και μέσων μαζικής ενημέρωσης, ως αποτέλεσμα αυτής της Διακήρυξης.

Ως αποτέλεσμα αυτού του Συνεδρίου και για την προώθηση αυτής της Διακήρυξης, θα συσταθεί Επιτροπή από το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία σε συνεργασία με ευρωπαϊκά και εθνικά μέσα μαζικής ενημέρωσης και εταιρείες διαφήμισης. Τα μέλη της Επιτροπής θα οριστούν μέχρι τον Οκτώβριο του 2003.

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και άλλοι φορείς καλούνται να προσυπογράψουν αυτή τη Διακήρυξη.

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να επικοινωνείτε με το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία, με την υπεύθυνη επικοινωνίας κα Helena Gonzalez – Sancho, τηλ. 0032 2 282 46 04, φαξ 0032 2 282 46 09, e-mail: communication@edf-feph.org